

अकों पनि निख्यो !

१. बुद्धकालीन ब्राह्मण	रु. ७।-
२. बुद्धकालीन गृहस्थी	रु. ८।-
३. बुद्धकालीन राजपरिवार	रु. १०।-
४. बुद्धकालीन महिलाहरु	रु. ८।-
५. बुद्धकालीन परिवारजक	रु. १६।-
६. बुद्धकालीन शावक	रु. ६।- पछि
७. बुद्धकालीन शाविका	रु. २५।-

यी पुस्तकहरु पाइने ठेगाना :-

आनन्दकुटी, स्वयम्भू ।

ध्यानकुटी, बनेपा ।

श्रीघः विहार काठमाडौं

धर्मकीर्ति विहार, नघल टोल ।

हेराकाजी सुईकाः, नाग बहाल, ललितपुर

प्रतिक्रामा:-

बुद्धकालीन ब्रह्मादिदेव

आनन्द भूमि

व्यवस्थापक : भिक्षु महानाम, प्रकाशक : आनन्दकुटी विहार गुठी, स्वयम्भू, नेपाल ।

मुद्रक : शाक्य प्रेस, ओम्बहाल, काठमाडौं । फोन नं १३६०४

‘आनन्द भूमि’ का नियम

- १) ‘आनन्द भूमि’ आनन्दकुटी विहार गुडिको मासिक मुख-पत्र हो। ‘आनन्द भूमि’ पूणिमामा निष्ठिकन्धे।
- २) यसको वार्षिक चन्दा रु० ५/-, अर्ध वार्षिक रु० ३/-, एक प्रतिको रु० १/-, जुन महिनामा पनि ग्राहक बन्न सकिन्धे।
- ३) बुद्ध-धर्म सम्बन्धी लेख मात्र यसमा छापिने छ।
- ४) कुनै लेखकहारा प्रकट भएको विचारको उत्तरदायी सम्पादक मण्डल हुने छैन।
- ५) प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवहार र चन्दा व्यवस्थापकको नाममा पठाउनु पर्छ। पत्र व्यवहार गद्विरि आफ्नो ग्राहक संख्या, पूरा नाम ठेगाना रासोलित लेखी पठाउनु पर्छ।
- ६) पत्रिका नलिने भएको खण्डमा वा आपना ठेगाना हेरकेर गर्नु परेमा एक महिना अगाडि ने व्यवस्थापकलाई सूचना दिइनु पर्छ।
- ७) कुनै पनि रचना प्रकाशित गर्न वा नगर्न अधिकार सम्पादक मण्डलमै रहनेद्य।

**आनन्द भूमि कार्यालय
आनन्दकुटी, स्वयम्भू, काठमाडौं**

विषय सूचि

बुद्ध वचनामृत

१

वज्रार्णि/ चिकित्साविधि- एक अध्ययन- २	डा० होमराज वज्राचार्य	२
यशोधराको जीवन साथी सिद्धार्थ (बुद्धकालीन श्राविकावाट)		५
बुद्ध एशियाको तारा	शिलक शाश्वत, बनेपा	८
जि योग्य	बुद्धरत्न यलय	८
बुद्धोपदेश	(त्रिपाया ल्यंगु)	९
धर्मशोक	पं० आशाकाजी वज्राचार्य	९
त्याग	मखनलाल उपासक	१०
ख्या व बुद्ध	चतुर्मर्या शाश्वत, बनेपा	१२
दान चेतना मदुगु सम्पत्ति ग्यानापु	उज्जला शाश्वत, भाट	१३
श्री आनन्दास उपासक मंत्र !	अनगारिका वज्रज्ञानि, छब्प	१५
बुद्ध खन	भिक्षु अश्वघोष	१७
	सुरेन्द्र शाश्वत, त्रिशूली	१८

आणण्डु भाष्णि

“चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजन हिताय बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय
हिताय सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खवे धर्मं आदिकल्याणं मज्जेकल्याणं सात्थं
सव्यञ्जनं केवल परिपुणं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

(महावग-विनयपिटक)

भिक्षुहरू । बहुजन हितका लागि, बहुजन सुखका लागि, विश्वमाधि दयाका लागि, देव र
मनुष्यहरूको हित, सुख र कामको लागि संचार गर । भिक्षुहरू । आरम्भ, मध्य र अन्त समयसम्म
कल्याण हुने धर्मको अर्थ र मात्र सहित उपदेश दिएर सम्पूर्ण परिशुद्ध त्रिवृचर्य (धर्मको) प्रकाश पार

संपादक मंडल

भिक्षु अश्वघोष, श्री वटुकृष्ण ‘मूषण’, श्री न्हुळेबहादुर वज्राचार्य

वर्ष ३

आनन्दकुटी

कार्तिक मंसिर २०३२

स्वयम्भू

अङ्क ७, ८

बुद्ध सम्बत् २५१९

बुद्ध वचनामृत-

लज्जारहित काग अर्काको खोसेर खानमा बीर, अर्काको कुभलो चिताउने, बक-
वादी, अहंकार भ्रष्टाचारी मनुष्यको जीवन बिताउन सजिलो छ ।

लाज मान्ने सर्वदा पवित्रताको खोजी गर्ने उद्योगी र मित भाषी भइ शुद्ध
जीविका गर्ने ज्ञानीको जीवन-यापन कठिन हुन्छ ।

बज्रायानी चिकित्साविधि- एक अध्ययन- २

डा० होमराज बज्राचाय

महासांघिक भिक्षुहरूको परम्परामा एक ग्रन्थ विद्याधर पिटक (धारणी पिटक) छ । यो साहित्य महायान सूत्र समानै छ । वैतुल्यकहरूले बोधिसत्त्वको निमित्त विशेष अभिप्रायले 'मेथुनो धर्मो' को प्राविधान आपनो विनयको अन्तर्गत राखेका थिए । यस अभिप्रायको कारण बुद्धको निर्वाण भएको एक सय वर्ष पछिको अधिवेशन एवं यस पछि बौद्ध संघमा अनेक प्रकारको तर्क एवं विचार धारा महासांघिकहरूले निकालन थाल्न शुरू गर्न दुइ तीन शताब्दी पछिनै समाजमा बौद्धिक पुनर्जागरणको कालमा गृहस्थाश्रम व्यवस्थाको जब काफी प्रचार भयो वैराग्य मूलक धर्ममा मानिसहरूले कममात्रै ध्यान दिन लागे । यो मनुष्यको मानसिक प्रवृत्तिको आवश्यकताको अभिप्रायले भयो । किनकि काम या यौन मनुष्यको यस्तो प्रवृत्ति हो जसको उन्मूलन उसले गर्न सक्तैन र वास्तविकता यो हो कि ईच्छाको बलात दमन गर्न सकिदैन । बौद्ध संघमा पहिले देखिनै नारीहरूको पनि प्रवेश भएको हुँदा इच्छा अवचेतन मनमा जाग्नु स्वाभाविक छ । तब त्यस ताकका बौद्ध आचार्यहरूले वेलैमा यस भावनालाई सम्झेन नै बौद्ध विनयमा आवश्यक सुधार गरे । यस सुधारमा विशेष सक्रिय भएका आचार्यहरूमा नागार्जुन, वशवन्धु, डिङ्गानग (यस कालको प्रभुख बौद्ध दार्शनिकहरू) उल्लेखनीय छन् । यो आचार्यहरूले आफ्-आपनो दर्शनमा योग र साधनाको पनि प्रवर्तन गरे जसले विस्तार विस्तारै तान्त्रिक रूप पनि धारणा गरेका थिए । तान्त्रिक बौद्ध मत बस्तुतः सांसारिक भएर पनि त्यसमा निर्लिप्तताको उपदेश छ । यसर्थ त्यस

ताकका जब कोही बौद्ध उपासकले विवाह गर्ने त त्यसलाई विवाह नभनी शक्ति प्राप्ति भनिन्थ्यो । "शक्ति लिन लागिरहे छु" भनी दुलाहाले स्त्रीसंग विवाह मण्डपमा भन्थ्यो । यसर्थ वैतुल्यकहरूले बोधिसत्त्वको निमित्त 'मेथुनोधर्मो' को प्राविधान आपनो विनयको अन्तर्गत राखेको यो एक प्रकारको उपाय कौशल्यनै मान्नु पर्छ । यसको सूचना हामी 'कथावर्थ' नामक ग्रन्थमा पाउँछौं । यो ग्रन्थ 'अभिधर्म पिटक' को एक भाग हो । यसरी हामी देख्छौं की महासांघिक परम्पराबाट लोकोत्तरवादी चैत्यवादी, तथा वैतुल्यवादी बौद्ध निकायहरू द्वारा साहित्य र सिद्धान्तको विकास भयो जो महायान धर्मको आवश्यक तथा निकटतम प्रस्तावनाको विषय थियो । यही परिस्थितिमा केही प्रज्ञापारमिता सूत्रहरूको आविर्भाव भयो । प्रज्ञापारमिता साहित्यको प्रकाशन बस्तुतः महायानको प्रकाशन मानि लिनु पर्छ । प्रज्ञापारमिता साहित्यको प्रकाशन आजले २२ सय वर्ष पूर्वतिर भएको मानि-छ ।

प्रज्ञापारमिता साहित्य संग २१ सय वर्ष पूर्व तिरको आन्ध्र प्रदेशीय शासक सात बाहन उपासक राजाका परम मित्र आचार्य नागार्जुनको अत्यन्त घनिष्ठ सम्बन्ध छ । नागार्जुनले प्रज्ञापारमिता सूत्र माथि बृस्तृत टीका लेखेको थिए जुन ग्रन्थ प्रज्ञापारमिता शास्त्रको नाममा चीनी अनुवाद अहिले पनि प्राप्त छ :

ईसा प्रथम शदीतिर कुशान सश्राट कनिष्ठले पनि राजावि अशोक पछि चतुर्थ सम्मेलन भद्रन्त बसुमित्र र अश्वघोष भिक्षुको अध्यक्षतामा गरे । यस सम्मेलनमा पनि

पाली भाषाको बौद्ध वचन संग्रहमा महा विभाषाको रचना गर्न लगाए अनि तपाम रचना संस्कृतमा अनुवाद गर्न लगाइयो ।

महायानको मतलव सामान्यतः फराकिलो या ठूलो मार्ग हो । यस अनुसार जगतोद्वार या प्राणी मात्रको हितार्थमा तीव्र आकांक्षा गर्दै पूजा, पाठ, स्तोत्र, यज्ञ, तन्त्र, मन्त्र गरेर स्तूप, मूर्ति, एवं अनेक भावको चित्र बनाई ठूल ठूला बहाल, विहार, बहिल र गूम्बा निर्माण गर्ने तिर मान्छेहरू लागे ।

धावक यानमा भन्दा महायानमा श्रद्धालाई (भक्तिलाई) विशेष स्थान दिइएको छ । अतः महायानमा आएर श्रद्धाले भक्तिको रूप लिन्छ । बुद्ध प्रतिको श्रद्धा या भक्तिलाई स्थान महायानले दिइकोले नै महायानको विकासका साथै बुद्ध मूर्तिहरूको निर्माण हुन लाग्यो । महायानी मत अनुसार श्रावकयानको अन्तिम लक्ष अहंत पद हो । अनि अहंत पदको प्राप्ति नै भिक्षु जीवनको परम लक्ष हो । जुन व्यक्तिगत एकांगी मुक्तिमात्र हो भनी महायानी परिणित हरू भन्छन् । अनि महायानीहरूको सुधार एवं क्रान्तिकारी भावनाले बौद्ध धर्ममा मूर्तिकला तथा चित्रकलाको पनि विशेष उन्नति भयो ।

महायान बौद्ध मत भित्र पछि गएर अनेक धार्मिक र दार्शनिक सिद्धान्तहरू समावेश हुन गए । यसकारण यस भित्र आफ्नै विशिष्ट त्रिपिटक र ग्रन्थहरू छन् । महायान बौद्ध मतका जति पनि ग्रन्थहरू छन् । तिनमा त्रिपिटक पनि सम्मिलित छन्; तो सबै संस्कृत भाषामा छन् । महायान बौद्ध मतका सिद्धान्तहरू प्रतिपादन गर्ने ग्रन्थहरू नेपालमा पाइन्छन् जसलाई सामान्य संज्ञा 'महायान सूत्र' भनि दिएको छ । ती यस प्रकारको पाइएका छन्-

१) अष्टसाहस्रिका प्रज्ञापारमिता ।

२) सद्धर्मपूण्डरीका ।

३) ललितविस्तर ।

४) लंकावत्तार सूत्र ।

५) सूवर्ण प्रभास ।

६) गूण्ड व्यूह ।

७) समाधिराज ।

८) दशभूमिक ।

९) तथागत गूह्यक ।

'महायान सूत्र' को यी ९ वटा ग्रन्थहरू मध्ये "तथागत गूह्यक" सूत्र ग्रन्थ एक वाहेक अरु सबै प्रकाशित भइसकेका छन् । यो ग्रन्थहरू प्रति नेपाली बौद्ध समाजमा ठूलो आदर छ । यो ग्रन्थहरू कुनै एउटा सम्प्रदाय र एकै समयका रचना पनि होइनन् । महायान बौद्धमतका मूल सिद्धान्तहरू यो ग्रन्थहरू संग नमिल्दा पनि छन्, तैपनि यिनीहरूले नै मूलतः महायानका सिद्धान्तहरूको प्रतिपादन गर्दछन् । महायानी मतका ८४ जना युगा युगका सिद्धहरूको ग्रन्थहरू र पछिका सिद्धहरूको पनि असंख्य ग्रन्थहरू चीनको प्रज्ञापारमिता साहित्य भण्डार यस्तै तिब्बती धार्मिक बौद्ध साहित्य संग्रह कन्जुर र तन्जुरमा लगभग पाँच हजार बौद्ध ग्रन्थ संस्कृतबाट अनुवित भए । ती अबेल मूल संस्कृतमा नपाइने भए तापनि चोनियाँ र भोटे भाषामा विद्यमाननै छन् ।

महायान बौद्ध मतको प्राचीनतम साहित्य प्रज्ञापारमिता हो जसको विशालता अनि महानता विश्व प्रसिद्ध छ । प्रज्ञापारमिता नामको अनेक ग्रन्थ रचना भएका थिए । तिनमा- शतसाहस्रिका, पञ्चविंशति साहस्रिका, दश साहस्रिका, अष्ट साहस्रिका, सप्त सतिका तथा बडत-च्छेदिका प्रज्ञापारमिता सुविदित छन् । सम्पूर्ण प्रज्ञा साहित्यका मूलमन्त्र र केन्द्रविन्दु 'शून्यता' हो ।

आचार्य नागार्जुन अनुसार बुद्धले दुइ प्रकारको उपदेश

दिएका थिए— ‘व्यक्ति’ र “गूह्य” उपदेश । व्यक्ति उपदेश अहंतसंग सम्बन्धित श्रावकोपयोगी विषयक थियो । परन्तु गुह्यक उपदेश महान विद्वान एवं परमार्थ महास्थविरहरुको सभामा मात्र बोधिसत्त्वसंग सम्बन्धीत महायान मत विषयक थियो ।

बौद्ध दर्शनको ख्याति प्राप्त इतिहासकारहरु एवं व्याख्या कारहरुमा अधिकांसले महायान बौद्ध मतको विचार सागरमा साधारणतया दुइ दार्शनिक पढ़तिको अवलोकन गरेका छन् । यी हुन— माध्यमिक अथवा शून्यवाद अनि योगचार अथवा विज्ञानवाद । यी वादहरुको विचार सागरमा प्रज्ञा र करुणा बोधिचित्तको दुइ आवश्यक अंग हुन् भनी बर्णन गरेका छन् । प्रज्ञाद्वारा साधक संसारको निः स्वभा र प्राणोहरुको दुःखको ज्ञान प्राप्त गर्छ । प्रज्ञा शून्यताको नामान्तर हो । शून्यता वस्तुहरुको वास्तविक स्वभावको सम्यक ज्ञान हो । करुणाले ओत-प्रोत हृदय भएको कारणले नै साध्यगण जीवात्मालाई संसार रूपी दुःख समुद्रबाट पार निर्वाण नगरे सम्म लैजाने निश्चय र प्रयत्न गरिन्छ । यहीं बोधिचित्तको उत्पादन हो— यहीं महायान बौद्ध मतको उद्देश्य हो ।

महायान बौद्ध मतमा परोपकारतालाई पनि स्थान दिएकाले चिकित्सा शास्त्रको पनि विकास भयो । साथै विज्ञानलाई पनि अङ्ग बनाएकोले गणित, ज्योतिषशास्त्र आदिलाई अपनाएर महायान बौद्ध मतका धर्म प्रचारक-हरुले त्यसलाई प्रचारको साधन बनाए । जुन साधनले गर्दा विदेशीहरु बौद्ध धर्म तिर ठूलो संख्यामा आकृष्ट भए ।

चिकित्सा एवं ज्योतिष शास्त्रको साधन द्वारा महायान बौद्ध मतको प्रचारमा सुविधा ल्याएको कारण सम्बन्धी संकेत हामी त्रिपिटक अन्तर्गत ‘व्रह्मजाल सूत्र’ मा बुद्धको

समयमा पनि मन्त्रद्वारा शान्ति सौभाग्य दिलाई दिने पूजा-को कल्प प्रचलित थियो भन्ने कुरामा पाउँछौं । यस प्रकारको सर्व कल्पलाई बुद्धले मिथ्या-जीवीका भनेर आलोचना गरेता पनि बुद्ध निर्माण भएको दिन जति जाते पुरानो हुँदै गयो त्यति त्यति मनुष्य गुण र ऐतिहासिक व्यक्तित्व लोप हुँदै गएको कारणले मन्त्रादिद्वारा शान्ति सौभाग्य दिलाई दिने कल्प बुद्धका उपासक या शिव्यहरुले गर्न थाले र यी विद्वामा लाग्नुबाट रोकन सकिने भएन । अनि अलौकिक या दैवी गुण भएका बुद्धको तर्क र प्रमाण बढ़दै गयो । यहाँ सम्मकि महायानी र वज्रजयानीलाई अन्धविश्वासी भन्ने स्थविरवादी (श्रावकयानी) (जसले बुद्धलाई ज्यादा मानिसकै रूपमा मान्दछन्) ले पनि दैवी प्रकोप भूत-प्रेत, रोग अनि प्राकृतिक प्रकोप आदि संकटमा शान्त गर्नलाई स्मृद्धि बढाउना खातिर परित्राण, महापरित्राण भनी मङ्गल सूत्रहरु मन्त्रकै रूपमा सूत्रपाठ गर्ने र बुद्धको मूर्ति पूजा गर्ने काम पनि गर्न थाले । हुनत बुद्धको स्मृति जगाई राहनलाई प्रतिमाकौ रूपमा खडा गरिएको थियो साथै बुद्धका मंगल सूत्रहरु मंगल हुने काम कुरा गर्ने उपदेशहरुले भरिएका हुन तापनि आज तो पूजा पाठ गर्ने कार्यमा बढी प्रयोग भएका छन् । यसरी सूत्र मन्त्रको रूपमा प्रचलित भएको समय २३ सय वर्ष पूर्व भयो । चार पाँच सय वर्ष पछि त लामा लामा सूत्रहरु पाठ गर्नमा विलम्ब हुने भएकोले साना साना पंक्तिहरुका छोटकरी धारणीहरु बनाए । धारणीले मन्त्रको रूप लियो । पछि पछि मन्त्राचार्यहरुले त्यसलाई पनि छोट्याएर मूल मन्त्रको रूप दिए । अनि ‘हक्ष मल वरय’ सप्ताङ्करी एवं ‘३० मणि पद्मे हुँ’ इत्यादि इत्यादि अक्षर युक्तको छोटकरी मन्त्रको उच्चारणबाट धर्म, कर्म, काम, मोक्षको प्राप्ति हुने विश्वास मानिसमा बढ़दै आयो । यस्तो मन्त्रधान बौद्ध

मतको उदयकाल ४ शब्दी देखि ७ शब्दी भित्र भएको मानिन्छ । यसरी बुद्धको वास्तविक धर्मबाट भागदै टाढा पुग्दा पनि सजिलो र आचरणको बन्धनमा शील पालनको बन्धनबाट पनि मुक्त हुँदै आउँदा भक्तहरूको संख्या घट्नुको

वदला बढेको देखेर मन्त्रयानका आचार्यहरूले मगधराज्यको श्री पर्वतका पण्डितहरूसंग मिलेर व्याख्या गरेको अन्तिम दर्शन.... (ऋग्मश) ।

यशोधराको जीवन साथी सिद्धार्थ

(बुद्धकालीन शाविकाबाट)

यशोधरा देवीको जन्म पनि सिद्धार्थ बोधिसत्त्व जन्मेकै दिनमै भएको थियो भन्ने कुरा सबै अर्थकथाहरूले समुलेख गरेका छन् ।

अंगुतर निकायको मूल सूत्र अनुसार यशोधरा देवीको मुख्य नाम “भद्रकच्चान” वा “भद्रकञ्चना” हो भन्ने कुरा प्रष्ट बुझिन्छ । येरी अपदान पालिमा “यशोधरा” भनी वहाँले आफूलाई भन्नु भएको छ ।

उपरोक्ताकारले देवदह नगरमा (=निगममा) सुप्रबुद्ध शाक्यका कुलमा अमिताको कोखमा जन्मियु भएकी यशोधरा देवीको सम्बन्धमा अरुले उल्लेख गरेका कारण हरू माथि दृष्टिर्दिवा वहाँको भरण पोषण यथोचित ढङ्गले भई वहाँ भद्रकाञ्चना जस्ती अर्थात् असल सुनको वर्ण जस्तो सुन्दरी भई क्रमै संग सोहू वर्षमा प्रवेश गर्नु भयो । जस्ति रूप सम्पत्ति वहाँमा थियो उति नै वहाँ गुण भूषिता तथा विद्या भूषिता पनि हुनुदैन्यो भन्ने कुरा येरी अपदान पालिमा दर्शाइएको छ ।

उता, कपिलवस्तु महानगरमा शुद्धोदन महाराजाका पुत्ररत्न सिद्धार्थ कुमारको पनि राजकिय ढङ्गले तथा

सस्नेहपूर्वक पालन पोषण भयो । र क्रमैसंग अक्षर सिकाउने वेला भएपछि राजाले पुत्ररत्न सिद्धार्थ कुमारलाई अध्ययन गराउन त्यस बछतका नामी तथा उच्चकुलीन उदिच्च ब्राह्मण कुलमा जन्मेका शब्द-शास्त्र, वैद्याकरण सहित वेदका ६ वटै अङ्गहरू पारङ्गत भएका सर्वमित्र (=सर्वमिति) ब्राह्मण पण्डित कहां लगी सिद्धार्थ कुमारलाई अध्ययन गराउन सर्वमित्रको हातमा सुमिप्दिए ।

सिद्धार्थ राजकुमार सात आठ वर्षमा पुगे पछि एकदिन शुद्धोदन महाराजाले एक अमात्यसंग किशोर राजकुमारहरू के खेलन मन पराउं छन् ? भनी सोडा सो अमात्यले “महाराज ! पानीमा खेलन मन पराउँछन्” भनी विनित गरे । यो कुरा सुनो राजाले सिद्धार्थ कुमारको निमित्त एक पोखरी बनाइदिने विचार गरी, अत्यन्त सुन्दर तथा दिव्यमय पोखरी बनाए । त्यहाँ देखि सिद्धार्थ कुमार सो पोखरीमा क्रीडा गर्न थाले ।

यस प्रकार अत्यन्त आनन्द पूर्वक क्रीडामय बाल जीवन बिताउनु भइ ऋग्मशः सोहू वर्षको उमेरमा प्रवेश गर्नु भयो । एक दिन राजकुमारलाई बस्नको निमित्त नीजी

घरहरू बनाइ दिने मनसुवा गरी राजाले सिकर्मी र डकर्मी-हरू भेला गराई, भद्र नक्षत्रको मुहूर्तमा जग छनाउने कार्य शुरू गराउनु भयो । हेमन्त, गृष्म तथा वर्षा गरी तीन ऋतुहरूमा बस्ने तीन प्रसादहरू बनाउन लगाउनु भयो । यो प्रासादहरू कस्ता थिए र कुन ढङ्गले राजकुमार बस्वये भन्ने सम्बन्धमा अर्थ कथाहरूले उल्लेख गरे बर्मोजिम यहाँ उल्लेख गरेको छु ।

हेमन्त ऋतुको प्रासाद— हेमन्त ऋतुमा बस्ने प्रासाद नौतले (९) थियो । हावा पानी मिलाउनको निमित्त घरका तलाहरू होचा होचा र भुइहरू नियानो परेका थिए । दैला र झ्यालहरू स्थाना स्थाना थिए । उष्णता प्रवेशको निमित्त झ्यालका खापाहरूमा मसीना जालीहरू लगाइएका थिए । भुईमा ऊनका कार्पेट (=कम्बल) हरू खाटमा ऊनीका बिछ्याउनाहरू र बिछ्यौना माथि लगाउने नरम तन्त्राहरू पनि ऊनीके हुन्थे । अनि भीत र पर्दाहरू पनि बाला थिए । ओढने, र फेटा बाँध्ने कपडाहरू पनि नरम ऊनीके हुन्थे । सूर्य-कीरण प्रवेशको लागि दिनमा झ्यालहरू उधारी साँझ पछ बन्द गरिन्थे । खानपानहरू स्निग्ध तथा पीरो स्वभावका हुन्थे । भित्ताहरूमा जबाला निस्केका, आगो बलेका आदि गरम प्रकृतिको प्रभाव पानै खालका चित्रहरू चित्रित थिए ।

गृष्म ऋतुको प्रासाद— गृष्म ऋतुको प्रासाद पाँच तले (५) थियो । शीतल पार्नको निमित्त अग्ला अला भित्ता लटाहरू भएका अग्ला अग्ला तलाहरू थिए । तलाहरू खुला थिए । दैला र झ्यालहरू अग्ला तथा ठूला ठूला थिए । झ्यालका खापाहरूमा जालीहरू लगाइएका थिए । तथा झ्यालहरू पनि धेरै थिए । शीतल स्वभावका तथा साधारण दरी आदि कपडाहरू भुईमा बिच्छ्याइएका

थिए । लगाउने र फेटा बाँध्ने कपडाहरू मसीना हल्का तथा पातला उत्तम रेशमका थिए । भीत र पर्दाहरू पनि पातला थिए । भित्तामा रङ्गो बिरङ्गी अनेक प्रकारका कमल फूलहरूका चित्रहरू थिए । खान-पानहरू मधुर स्वाद युक्त तथा शीतल प्रकृतिका हुन्थे । झ्यालमनी नौ नौ वटा कराही जत्रा ठूला ठूला पानीका भाँडाहरूमा नीलोत्पलादि फूलहरू फुलाइएका थिए । ठाउं ठाउंमा पानी चलाउने यन्त्रहरू थिए । जुन यन्त्रहरू चलाउँदा वर्षा भए जस्तै पानी निस्कन्थे । अर्थात् ठाउं ठाउंमा फोहराहरू थिए । प्रासाद भित्र ठाउं ठाउंमा स्थाना स्थाना डुङ्गा जस्ता द्रोणीमा हिलो माटो र पानी राखी त्यसमा पच्च फूलहरू फुलाई राखेका हुन्थे । बोधिसत्वको खाट वरि परि आठसय (८००) घडाहरू मा सुगन्ध पानी राखी त्यसमा नीलोत्पलादि फूलहरू राखिएका थिए । ठूला ठूला कराही-हरूमा सुगन्धित हिलो राखी त्यसमा नीलोत्पल तथा युन्डरी-कादि रोपी, हावा पानी मिलाउनको निमित्त त्यस ठाउं-हरूमा सजाइएका थिए । सूर्य कीरणहरू द्वारा फुलहरू फुल्थे र अनेक प्रकारका धमरहरू प्रासाद भित्र पसी फूल-हरूका रस लिदै उडिरहेका हुन्थे । सम्पूर्ण प्रासादमा मग मग वासना आउँदथ्यो ।

दुइ भित्ताका बोच लोहमय पाइपहरू (लोहनालि) जडान गरेका थिए र प्रासाद माथि बनेको रत्नमय मण्डपको माथि आकाशमा स्थाना स्थाना प्वालहरू भएका जालील ढाकेको थियो । अर्का पट्टि सुकेका भैसीका छालाहरू भीत राखे जस्तै गरी राखि दिएको थियो । जब बोधिसत्वको पानीमा खेल्ने इच्छा हुन्थ्यो तब उक्त भैसीका छालामा डुङ्गाका गोलाहरू गुडाइन्थ्यो र त्यसबाट मानो आकाश गर्जेको आवाज निस्कन्थ्यो । यसै समयमा तलबाट पानीको यन्त्र चलाई प्रासाद माथि पानी छडाइन्थ्यो र जालीबाट मानो वर्षाद भएको झं पानो निस्कन्थ्यो । त्यस बबत

बोधिसत्त्वले नीला बस्त्रहरू र नीला आमरणहरू लगाउनु हुन्थ्यो र ४० हजार नर्तकी स्त्रीहरू सबैले पनि नीनै बस्त्रहरू पहिरी नीले आमरणहरू लगाई नीला लेपहरू (= पाउडर) लगाई महामुखलाई धेरो सबै प्रासाद माथि रत्नमय मण्डपमा जान्थे । अनि बोधिसत्त्वले दिन भरी जल कीडा गरी शरीर ठङ्डा पारी छ्रतु सुखको अनुभव गर्नुहुन्थ्यो ।

प्रासादका चारै दिशातिर चार तलाउहरू थिए । दिनको समयमा अनेक प्रकारका चराहरू पूर्वबाट पश्चीम र पश्चीमबाट पूर्व, उत्तरबाट दक्षिण र दक्षिणबाट उत्तरतिर लागी प्रासाद माथिबाट उडिरहेका रमाइलो दृश्य देखिन्थ्यो । यस प्रकार गृहम छ्रतु भए तापनि वर्षाद् छ्रतु समान हुन्थ्यो । गृहम छ्रतुको प्रासादमा दिन भरी झ्यालहरू थुनिन्थे र रातमा उघासिन्थे ।

वर्षाद् छ्रतुको प्रासाद— वर्षाद् छ्रतुको प्रासाद सात (७) तले थियो । दुबै छ्रतुमा मिल्ने गरी घरका तलाहरू न अति अग्ला, न अति होचा थिए । प्रासादमा देला तथा झ्यालहरू धेरे थिएनन् । ठीक प्रमाणमा थिए र झ्यालहरू केही बन्द र केही उधारिएका हुन्थे । भित्ताहरूका केही ठाउँहरूका अंगन ज्वालाका चित्रहरू र केही ठाउँहरूमा तलाउहरूका चित्रहरू चित्रित गरिएका थिए । भूइमा शीतोष्णता मिलाई उनका कापेटहरूका साथ साधारण शीतल प्रकृतिका दरीहरू (= दुकूल) पनि विच्छ्याइएका थिए । केही देला र झ्यालहरू दिन उघारी राखिन्थे र केही बन्द गरिन्थे तथा दिनमा केही बन्द र रातमा केही उघारिन्थे ।

तीने प्रासादहरूमा उचाइमा भने समानता थियो । तलाहरूमा भने भिन्नता थियो । यिनीहरूका नाम रम्म, सुरम्म तथा सुभक भनी बुद्धवंश पालीमा समुलेख भएका छन् ।

विवाह मङ्गल

धनुर्विद्याको प्रदर्शन— एक दिन राजाले सोचे कि— सिद्धार्थ कुमार अब सोन्ह वर्ष पुगिसके । अब यिनलाई विवाह गरी राज्यमा राखो छत्र दिनु पन्थो । यति सोच्नु भई राजाले सबै शाक्यहरूलाई “राजन हो ! अब मेरो छोराको बैश पुगि सक्यो । उनलाई छत्र दिई राज्यमा राख्न चाहन्दू । अतः तपाइहरूले आ—आपना घरमा भएका बैश पुरोका कन्या कुमारीहरूलाई मेरो घरमा पठाइ दिनु होस्” भन्ने पत्रहरू पठाए ।

उनीहरूले “राजकुमार सिद्धार्थ केवल रूप सम्पन्न तथा दर्शनीय छन् । तर कुनै पनि शिल्प-विद्याहरू जान्दैनन्, कसरी उनले दार भरण गर्न सक्लान् र कसरी कुनै युद्ध आइ परेमा त्यसको मुकाबला गर्न सक्लान् । कीडामा मात्र व्यस्त रहनेलाई हामीले कसरी कन्या देओ” भन्ने जवाफ पठाए ।

अनि राजाले यो कुरा पुत्र सिद्धार्थ कुमारलाई सुनाए । यो कुरा सुनी बोधिसत्त्वले पिता संग सोधनु भयो—

“पिताज्यौ ! त्यसो भए मैले के गनु पन्थो त ?

पुत्र ! एक हजार पुरुषहरूको बलले उचाल्नु पन्ने धनुष लिई धनुर्विद्या देखाउनु पन्थो ।”

“हबोस्, त्यसो भए आजको एक सातामा मैले धनुर्विद्याको प्रदर्शनी गर्नेंदू । सबै जातिहरूलाई भेला हुन झ्याली पिटाइ दिनु होस् ।”

अनि राजाले व्यस्तै गरी घोषणा गर्न लगाए र त्यस परिषद्मा— (१) अब्द्धणवेदी (= क्षण नवित्वे प्रहार गर्न सक्ने) (२) बाल वेदी (= घोडाको पुच्छरको रौलाई प्रहार गर्न सक्ने) आदि धनुर्धारीहरू पनि उपस्थित भए ।

धनु ल्याउन लगाई आसनमै बसी सिद्धार्थ कुमारले खुट्टाको औलाले नै परिङ्जो समाती धनुमा लगाउनु भइ बाँया हातले धनुको दण्ड समाती दाँया हातले धनुको परिङ्जो ठाउनु भयो । यसको आवाजले नगरका मानिसहरू तर्सेर उफिन थाले । ‘के को आवाज रहेछ ?’ भनी सोद्धा “सिद्धार्थ राजकुमारले हज्जार पुरुषहरूका बलले

उठाउनु पर्ने धनुको परिङ्जो ठाएको आवाज हो, आकाश गर्जेको आवाज होइन” भनी भने । यत्तिकैमा शाक्य राजाहरू प्रसन्न भए । फलस्वरूप सुप्रबुद्ध शाक्य की छोरी यशोधरा देवी सिद्धार्थ कुमारकी अग्रमहिसीत्वमा प्रतिष्ठित हुनु भयो ।

बुद्ध एशियाको तारा

-शिलक शाक्य, बनेपा

बुद्ध ! तिमी बन्यौ एशियाको तारा
तिमी छर प्रकाश, हामी माथि सारा
तिमी देखाऊ, हामीलाई त्यो बाटो
हामी त्यो अनुसार चल्छौं छिटो

तिम्रो उपदेशले विश्व शान्ति
संभव छ, नन्ह विश्व अशान्ति
त्यसैले तिमी मार्ग प्रदर्शक हौं
विश्व शान्तिका तिमी अग्रदूत हौं

तिमी अङ्क बन्नुछ संसारको तारा
बनेर तिमैं नै सबैको सहारा
हामीले प्रचार गर्नुछ बुद्ध धर्म
बुद्ध को हो ? भनेर अनि के धर्म

तिमी आज एशियाको तारा बनेर
संसारलाई नौलो चीज दिएर
गयौ तिमी संसारलाई छोडेर
सधै हामी तिमीलाई नै संकेर ।

जि योग्न्ह

बुद्धरत्न यल्य

यो बुद्ध जित छ तस्सकं यो
यो सां छाय् यो कने मफु स्वैतं
छंगु गर्भधारण यो छंगु जन्म यो
छंगु गृह त्याग यो ज्ञान प्रचार यो

उकें बुद्ध जित तस्सकं यो

बीसौं सदिया मनु नं हे मफुनीगु
छंगु वाद यो छंगु विचार धारा यो
मौन मय अहिंसात्मक कान्तिया ज्या यो

उकें बुद्ध यक्को यक्को यो

हाःना मदुर्यि पटाचारा थे जापिनी
थः जुया याईगु कोमलताया वाक्य यो
सिद्धार्थ छंगु बुद्धत्व प्राप्ति यो
छं विया थकुगु मानव धर्म यो

उकें बुद्ध जित साप यो

न्ह्याको कासां पवी मफुगु छंगु संपत्ति यो
दोलंदो दें म्वाय् कुगु जीवन यो
छं विया थकुगु चतुआर्य सत्य यो
अले शान्ति पुण्यु निर्वाण नं यो

उकें बुद्ध जित तस्सकं यो

बुद्धोपदेश

(न्हापाया ल्यंगु)

-पं० आशाकाजी वज्राचार्य

त्रिपिटक— पुनः न व सूत्रे बुद्धो आर्य अष्टांग मार्गं

थथे खः ।

१ सम्यकदृष्टि = प्राणीपिति सुख ज्वीगु
भिगु स्वेगु ।

२ सम्यक संकल्प = प्राणीपिति कल्याण
ज्वीगु मने तथेगु ।

३ सम्यक वाक = प्राणिया हित ज्वीगु
खं लहयेगु ।

४ सम्यक कर्मान्त = भिगु जक ज्या
याना ज्वीगु ।

५ सम्यक आजीव = शस्त्र, विष,
मदिरा व्यापार मयायेगु ।

६ सम्यक व्यायाम = भिगु जक उद्योग
यायेगु ।

७ सम्यक स्मृति = भिगु जक मनं
लुमंक्यगु ।

८ सम्यक समाधि - एक चित्तं ध्यान
यायेगु ।

समाधि—

सर्वदा नरक भोग याना दुःख ज्वीगु थ्व न्यागु पंच
कषाय वेदना तोत्यगु :-

१) वलेश कषाय = अकुशल कर्म हिसा यापगु,

२) दृष्टिकषाय = परयात मर्मि मिलां स्वेगु,

३) सूत्र कषाय = परयात दुःख बीगु उपाय यायेगु,

४) आयु कषाय = परया आयु फुकेगु ध्यान यायेगु,

५) कल्प कषाय = परया नं थः नं दुःख ज्वीगु ज्या
यायेगु

पञ्चमहा पाप (पञ्चानन्तर्य) A

१) मातृद्रोही = माँ व माँया तता क्यहेंपि स्यायेगु,

२) पितृद्रोही = अबु, अबुया दाजु किजार्पि स्यायेगु,

३) गुरु द्रोही = गुरु, गुरुया जहान पिन्त स्यायेगु,

४) देव द्रोही = देवस्व, विहार चैत्य स्यकेगु,

५) भिक्षु द्रोही = भिक्षु त्यागी पिन्त स्यायेगु,

गुण कारण ब्यूह महायान सूत्र ११ अध्याये ध्या तःगु ।

भोग्यं निरामिषं मुक्ता कुरुत ब्रत पालनं ।

एवं नित्यं समाधाय कृत्वा ब्रतमिदं सदा ॥

अर्थात् — बुद्ध पूजादि न्हागु ब्रत याय् बलेनं आमिष
(मांस, मदिरा, ख्यै, न्या आदि दुर्गंधगु वस्तु) मतसे
निरामिष (सिसाफुसा, मधि व पंचामृत) सहित याना सदा
थथे शुद्धगु भोजन चढे याना थपिनि नं नया एकचित्तं
पूजादि ब्रत पालन यावे फुसा पूर्ण रूपं पुण्य (धर्म) ज्ञान
प्राप्त ज्वी । न्हापा छिमिसं उजागु भूत प्रेत पिशाच यिसं
याय् थे बुद्ध पूजादि ब्रते शुद्धगु तोता अशुद्धगु आमिष (मांस)
चढे याना द्योया शेष नयावोगु दोषं— थौं छिर्पि थन राक्षसी
तुल्य जुया दुःख भोग याय् माल । आ नं थथे हे प्राणी
हिसा याना पूजा यात धासा लिया नं अथ्य हे दुःख भोग
याय् माली । थ्व तथागत वचन, लोकेश्वर बोधिसत्त्व (करु-
णामय) ताम्र द्वीप सिंहल द्वीप (तिब्बत) विज्याना अनया
जनता पिन्त बोध याना उपदेश ब्यूगु खः । थुगु उपदेश
यात मंजुश्री, उपोष्ठि, वज्रगर्भं, बोधिसत्त्विसं, धर्म भाणक
भिक्षु गुणाकर, आचार्य कौण्डन्य व्रात्याण बौद्ध विद्वानपिसं

A पालि साहित्य कथं १) मां २) बौ ३) अरहन्त स्यायेगु ४) बुद्धया शरीरं हि पिकायेगु ५) संघभेद सं०)

न्यना लिपा थाय् थासे भ्रमण याना उपासक उपासिका, पिन्त शिक्षा प्रचार याना वन ।

पूजाया महत्व खः श्रद्धा भाव भक्ति बःलाका धंवयगु । ज्ञतया महत्व खः नियम शील स्वभाव बाँलाका सयका सीका मेपिन्त नं स्यने कने क्यक्यगु । थथे याय् फुसा वहुजन हिताय, सुखाय ज्वीगु बुद्ध धर्म, बुद्ध-चर्या अनगिन्त फल सगु चिन्ताशण वृक्ष (कल्प वृक्ष) थें सर्वदा स्थिर जुया सकसितं कल्याण ज्वी ।

श्रद्धा भाव भक्ति मदुगु पूजा, नियम शील स्वभाव शुद्ध मजूगु व्रत, लोकायण व तामासि व्यवहारे लागु धर्म होगंगु थले लः तथ्यें जोया थों यानागु धर्म थों हे फुना-वनी ।

स्वभाव शुद्धा सर्व धर्माणां स्वभाव शुद्धो रहम ।

शून्यता ज्ञान वज्र स्वभावात्मकोडहं शून्यं विभाव्यः ॥
अर्थात् — न्हागु धर्मया ज्याय् नं स्वभाव शुद्ध ज्वीमा,

धर्मशाल

मवखन लाल उपासक

सम्माट अशोक छह्य भारतया नाँ जाह्य २३०० दैं पुलांह्य बोद्ध जुजु खः । अशोकया अबु बिन्दुसार महाराज खः । अशोक साप हारांह्य जुया अबुया उस्त मयो । एसां अशोकं तक्षशिलाय ज्ञु विद्वोह इमन याना शासन चले याना दुगुलि व कार्य क्षमता दुगुलि युवराज पदवी पावे जुल ।

अशोक राज्य चले याइह्य खः मखु धका परोक्षा याना स्वयेत मन्त्रीपिसं दाजुकिजा सकलें मुंका छगू भव्य मण्डपे तथा भ्वे नकल । अशोकया दाजुपिन्त लुंया भुइ तथा

जि थों स्वभाव शुद्ध जुया अहिंसा सत्यगु बुद्ध धर्मया गुरु जुया ज्या याना । शून्यता ज्ञान खः बुद्ध धर्म, फुकभनं खने दया च्वंगु फुकं अनित्य नाशवान् खः सपना समान खः फुक विषय वस्तु मदया वनी तिनी । शरीर वा मनयात आत्मा भालपा च्वना । आत्मा धका मेगु छुं नित्यगु मदु ।

धर्म धैगु छु खः

ये धर्मा हेतु प्रभावा हेतु तेबां तथागतो ह्युवत् ।

तेबांच यो निरोध एवं वादि महा श्रमणः ॥

हेतुया प्रभावं उत्पन्न जुल व खः हेतु मूलक, अहिंसा, सत्य, करुणा, शान्ति अथवा क्षान्ति थुजागु फुक ज्याय् नं गुरु जुया च्वंह तथागतं कना बिज्यागु ज्ञान धर्म ख । सकलया गुरु बुद्ध, बुद्धोपदेश खः धर्म, उगु धर्म स्पूम्ह खः संघ थुजापि त्रिरत्न यात सदां वन्दना ।

नकल । अशोक छहेसित चायागु देमाय् तथा भोजन याकल । अशोकं च्व जिगु परोक्षा यागु खः धका मती तथा सुंक सहयाना नल । परीक्षाय् पास जुल । राज्यया उत्तराधिकारी ज्वी योग्यह्य खः धयागु मन्त्री पिसं निर्णय यात ।

उज्जैने नं विद्वोह जुल । अन नं राजकुमार अशोक यात छोया बिल । उज्जैनया लिककसं विदिशा शहरे (वर्तमान सांची गनकि सारिपुत्र मोगललायन महास्यविर पिनि अस्थि धातु दु । सं०) थ्यन । अन बाँबालापि मय्जुर्पि

चैथ्य देके वइ चंगु नाप लात । राजकुमार अशोकं न्यन—
मयजुर्पि गन भन्दिरे बने तेनागु ?

उको न्होने चंह्य बाँलाह्य विदिशा मयजुं लिसः
बिल— जिपि मन्दिरे वनीपि मखु, थौं अष्टमी जुया चैथ्य
पूजा यावने तेनागु ।

अशोकं न्यन— छिपि बौद्ध ला?

लिसः बिल— खः

अशोक छक जुल थुंपि बौद्ध खनि । जि हिन्दु ।
विदिशा मयजु साप बाँलाह्य खः । अशोक बाँलाह्य मिसा
खना मोहित जुल । सुया म्हाय धयागु पत्ता लगे याना
अबुह्य सतिके छोत । अबुह्य न्होने वयेवं विदिशा छिह्य
म्हाय खःला ? खः धासेलि अशोक राजकुमारं व्याहा
यायेगु प्रस्ताव तल । व महाजनया थः म्हाय राजकुमार
यात बी खना साप लयता वो । व्याहा याये धुनेवं उज्जने
शान्ति स्थापना याना शासन चले याना च्वन । अन हे
महेन्द्र धयाह्य काय छह्य व संघमित्रा धयाह्य म्हाय छह्य
ध्वीकल ।

बिन्दुसार जुञ्जु सिकिस्त जुया च्वन तुरन्त वा धका
अशोक कुमार यात खबर वल । अशोकं विदिशा मयजु
यात सःता धाल— जि थःगु दरवारे बने तेना । महेन्द्र
काय्यात अहिसाया खैं स्यना तये मते । जिपि हिन्दू क्षत्रिय
खः । छ जक बौद्ध का । थनसं च्वना च्वं रहै । हानं छकः
धाय जिमि काय्यात अहिसाया खैं स्यने मते धया अशोक
वन ।

तर विदिशा मयजुं महेन्द्रयात बौद्ध धर्मया शिक्षा
बिया च्वन । म्हाय्यायात नं बुद्ध धर्मया पाठ स्यना च्वन ।

अशोक पाटलि पुत्र दरवारे थ्यंबले बिन्दुसार महाराज
मदेषुंकल । राजकुमार अशोकया दाजुर्पि राज्यया लागी
थः थः त्वाना च्वन । अशोक बोरह्य खः । व मर्त्त तल

राज्यया अधिकार जिगु । अले दाजुर्पि फुक्कसितं स्याना
राज्य थःम्हं काल । अशोक जुञ्जु जुल । विदिशां थ्व खबर
सिल । अले माँ काय म्हाय स्वह्य साप दुखी जुया च्वन ।

अशोकं दुगु राज्यं नं सत्तोष मजुया कर्लिंग राज्यं
त्याका काल । लखं लख मनूत स्याना कर्लिंग राज्य
सून्यथें याना बिल । थुले नं आपालं मनूत सोगुलि माँ बौ
खया चंगु खना अशोक राजाया मने अशान्ति जुल ।
दिक्क जुया यायालं क्वस्वया चंबले निग्रोध धयाह्य मिक्षु
छह्य खन । अबले मने भचा शान्ति दत । सतके छोया
थःत अशान्ति जूगु खैं न्हाधन । निग्रोध मिक्षुं धाल—
महाराज ! वैर भावं वैर तनी मखु । लडाइसे दोलंदो
मनूत स्याना त्याकेगु सिवे थःत थःम्हं त्याकेगु मि ज्वी ।
थुलि खैं न्यनेवं अशोकया हृदय परिवर्तनं जुल । मतलव
बौद्ध जुल । जनताया हित व प्रजाया रक्षा यायेगु हे बौद्ध
धर्म खः धका अशोक महाराजां खैं ध्वीका काल । आवंनिसे
सुयातं हिंसा याये मखुत, लडाइ याये मखुत धका प्रतिज्ञा
यात । नयाचंवसां, द्याना चंवसां, गनं सवारी जूसां गबले
जनताया पोर मर्का परेज्वी अबले हे जनतां अशोक जुञ्जु
नाप लाय फुगुलि चण्डाशोकया थासे धर्माशोक धका प्रचार
जुल ।

अशोके जुञ्जु जनताया हितया लागो धार्मिक नियम
यक्वं दयका बिल गुगु कि ल्वहंया थामे धर्मया उपदेश
च्वया थकल । उपदेशया मुख्य खैं खः माँ अबुया सेवा व
आज्ञा पालन यायेगु । धर्मया नामे प्राणी हिंसा बलि पूजा
मयायेगु ।

अशोक महाराजया काय नहेन्द्र व म्हाय संघमित्रा
मिक्षु मिक्षुंजी जुया लंकाय बुद्ध धर्म प्रचार यावन । अशोक
महाराजं ६०,००० ख्वीदो दुश्शीलर्पि मिक्षु पिन्त चीवर

तदका शीलवानपि जक त्यया तृतीय संगायना याना बुद्ध
धर्म चिरस्थायी याना बिज्यात ।

अशोक महाराजया मेगु धार्मिक ज्या खः धर्मशाला,
पशुतेगु अलग अस्पताल, मिसातेगुलागी अलग अस्पताल,
सिचाइया लागी तुं व नहरया व्यवस्था, ले ज्वी पिन्त

सिचुकेया लागी लेंया जबं खवं सिमा पीगु ज्या थों तकं
त्यना हे च्वन तिनि । उंकि सीदु अशोक छम्ह धात्येया
धर्मशोक जुजु खः । भगवान बुद्ध परि निर्वाण जुया २१८
दे दुबले अशोक बौद्ध जूगु खः ।

त्याग

—चतुर्माया शाक्य, बनेपा

थःके दुगु छुं वस्तु करपिन्त बीगुयात त्याग धाइ ।
फुक वस्तु त्याग याना प्रवजित जू पिन्त त्यागी धाइ ।
तर बुद्धया धापू कथं छे बुं त्यागयाये वं वयात त्यागी
धाइ मखु । छाय धासा थःम्हं त्याग याय् धुंकुगु वरोबर
लुमंका जि थुलि त्याग याना धका ह्राय फुले याना
च्वनीपि नं दु उज्यापिन्त त्यागी धाइ मखु । गुलि गुलि
अज्यापि नं दु छुं चोज त्याग याय् धुंका सिर्ति जक बी
लात धका दुरा: मर्छिका च्वनी । अज्या पिन्त नं त्यागी
धाइ मखु । छाय धासा व मनूयाके मनेनिसें त्याग चेतना
मदु । मनं निसें त्याग चेतना दुसा अथे नुगः मर्छिका च्वनी
मखु । मनेनिसें त्याग याना मन त्याका च्वने फुसा जक
धात्येया त्यागी धाइ ।

यत्थेजाह्यसित ज्यीमा थःके दुगु चोज मन चकंका
बीगु यात हे त्याग वा दान धाइ । तर छोसं दान यायेबले
नुगः स्याय् मज्यू । मनं निसें चफकुना दान बी माः । त्याग
चेतनां दानया भावना पिहाँ वइ । उंकि मनं निसें त्याग
याद्गु तःधंगु दान खः । दानया मू दद्गु हे त्यागं याना
खः । त्याग मनं निसें वडगु छगु अदृश्य ज्ञान खः गुगुकि
दुःखी व ज्ञानिपि खनोबले इमित छुं नं छुं बी मास्ते वइ ।

उंकि दान स्वया नं त्याग तःधं । त्याग चेतना मदेक बियागु
दान अपायसकं मूल्य मदु । संसारे त्याग धयागु छगू
तःधंगु सम्पत्ति व पुण्य खः धयां अपो खैं ज्वी मछु । त्याग
चेतना मदुम्ह मनू याके यक्व धन सम्पत्ति दुसानं यया मने
सुख व सन्तोष दैमखु । त्याग चेतना मदुम्ह डर्कि भेपिनि
भिगुज्या यागु खना नुग ववाटा ववाटां म्वीका च्वनी ।
वयात गुबले सुख दै मखु । छाय धासा वं त्याग या मू
मस्यु । त्याग या मू थ्वीका बीया लागि छगु उदाहरण
न्होने ते ।

छम्ह फकीर यात जुजु छन्देस्यां बाँलागु वसः छजु
बिया हल । व वसः वयात पुने लायक मजू । निर्दैति
लिपा वया पुलांम्ह पासां वयात नाप लाः वल । फकिरं
पासायात धाल— झीपि निर्महं छक चाह्यु बनेनु । पासा-
मेस्यः धाल— जिगु वसः हाकुसे च्वं, छुंके जगिरा वसः
दुसा ब्युरे । वहे जुजुं बियागु बाँलागु वसः विल ।
पासाम्ह व वराः पुने धुनेवं साप फूर्ति दया बाँलानः वल ।
फकिर वया च्यो थें च्वन । नुग मुल । फकिरं पासा नापं
मेम्ह पासा याथाय् वन । फुकसिं बाँलागु वसः पुना
तःमेसित जक स्वयाच्वन । पासां नं न्यन वयेक छम्ह

सुर्खे ? फकिरं धाल— खः नीदं न्हापा नितें महसूम्ह पासा, इमान्दारीम्ह, तर पासां पुनावोगु वसः वयागु मखु, जिं वियागु वसः खः ।

थव खैं न्यनेवं बाँलागु वसः पुनातम्ह पासाया खाले भुइचःति पिहाँवल । तें चाल । पिने पिहाँ वया पासा यात धाल— छं थथे बेइजत याइगु स्थूसा जिगु हाकुगु भ्वाथगु वसः हे पुना वये नि । आ छुनापं वइ मखुत का ।

फकिरं क्षमा फोना धाल— पासा तंचाय् मते द्वन खः आ हानं धाय मखुत । हानं मेम्ह पासा याथाय् व्वना यंकल । फकिरया मने अपशोच छथी जुल । हानं मती तल बाँलागु वस पासायात बी धुन, वयात हे जुल का । पासाया छ्यें थ्यन । पासाया कलामेस्थां न्यन— वयेक सुर्खे ?

फकिरं धाल— खः नीद पुलांम्ह खासाम्ह पासा तर वयेक नं पुना वोगु वसः जिं वियागु वयागु हे जुल ।

पासामेस्था च्वफाय् खिफाय् ज्वीक तें पिहाँ वल । मागु खैं ला । घिक्कार का यःगु वसः हे तःधं का । तें पिक्या फकिर यात धाल छं हानं बेइजत याना का मखुला ?

फकिरं धाल— पासा आलं धयागु मखु, मचायकं म्हुतुं पिहाँ वोगु खः माफया । तंचाय् मते ।

हानं मेम्ह पासा याथाय् वन । अन नं पासाया परि-

चय बिया व वसः जक धाय लात पासा तंचाइ धका खैं हीका छोत । यन फकिरं पासा यात वसः व्यूसां धात्यें त्याग चेतनां मव्यूगु जुया वहे वसःया बारे जक कल्पना जुया च्वन । उंकि न्हागुं चीज नं मेपिन्त बीबले बाँलाक विचार गाका त्याग चेतना वयेका बीमाः । मखुसा सिर्ति विया धका हाला च्वने माली ।

त्याग चेतना मदुगुर्लि खः भगवान बुद्ध व भिक्षुपिन्त यश्व लाभ सत्कार दत धका अबौद्ध तसें भगवान बुद्ध यात निन्दा याना जूगु । भगवान बुद्धं यःत व यः शिष्य भिक्षुपिन्त जक दान व्यु मेपिन्त बी मते धाइगु धका लुट्टा प्रचार याना जुल । अले सकल प्रजा गणपि मुंका कोशल महाराजां भगवान बुद्ध याके न्यन— भो भगवान् दान धयागु सुयात बी ज्यू ?

बुद्धया लिसः खः— महाराज सुयात यल वयःत दान बी ज्यू अथवा गन मन प्रसन्न जुल अन दान बी ज्यू । तर तुगः चक्कंका बी माः । थुलि खैं न्यनेवं फटाहा व तुगः व्वाटा व्वाटां मू पिनि खवा ह्वाउल । त्याग चेतना मंत धायेवं अथे सुख मदयेका च्वने माली । जिं थव त्याग चेतनाया बारे छत्वाचा खैं ध्यानकुटी अध्ययन मंडले बना सयेका तयारें च्वयागु खः । अंकि द्वने फु । पाठकवर्गं भिगु खैं जक लया ग्रहण याना दिसें ।

ख्या व बुद्ध

—उज्जला शाक्य, भोट

ख्या धयागु शब्द न्यने मात्रं हे मनूत ग्या । ख्या नं याना मनूत ग्याफर याना बिल शायेगु ला अथवा ग्याफरत दुगुर्लि ख्या दयावल धायगु जि मस्यु । ख्या धयाम्ह

गज्याम्ह धका जिं मस्यु । ख्या नं लिनो नं हये यो हैं । ख्याखैं त्यो नं वये यो हैं । ख्याखैं त्यो वये यो धागु द्यने बले हिनू मिले मजुया हि संचालने गरबर ज्वीगु खः थें

च्वं । तर जित अथे गुबले मजूनि । मतलव ख्याखं त्यो
वो धयागु मदु । जि ख्या गुबले मछनानि । ख्याया बारे
झीर्पि ग्याना । च्वंगु पुलांगु संस्कारं याना खः । छाय धासा
न्हापा बाज्यापिनि पालं निसें ख्या प्रति विश्वास याना मन
कमजोरी जुया च्वन । हानं मचाबले माँ-दौ पिसं मचा-
तेत खोलकि ख्या बल धका ख्याना तैतगुलि नं झीर्पि
ग्याना च्वंगु व ग्याफर जुया च्वंगु खः । मचानिसें झीर्पि
मन ग्यागुलि ख्यू थाय वने बले छु हे मदुसा नं तरवयक
मिखा कना त्वालं स्वया । च्वंगु थे च्वनीगु । हानं खिप
छपु जक खांसां सर्पथे च्वना ग्याना वइगु । यदि पंचायुध
राजकुमारग्यात थे मचानिसें मख्यासे, ख्यावल धका ख्याचो
मध्यूसे मग्याइगु जक खे स्यना तःगु जूसा झीर्पि नं ग्याइ
मखु । मचां निसें ख्याना तःगु कु संस्कारं याना ख्या मदु
धका स्यूसां वहिन जुल धायवं ग्यानवो । उकि मचानिसें
भिगु संस्कार दइगु शिक्षा वो मा ।

ख्या धयाम्ह दु धैगु विश्वास मदु । यदि ख्या दु धैगु
जूसा तुयुज व मत दुयाय नं खने द्यमा । ख्याया
विश्वास दुपिःत ख्या धयाम्ह मदु धयां मत्या ज्वी मखु ।
ख्या धयाम्ह दु हे मदु थे च्वं, ए नं ख्या खना, नाप लाना
त्वाना वया धाइपि नं दु । ख्या धयाम्ह, तुयुम्ह, सीसे च्वंम्ह,
हाकुम्ह हाजसे च्वंम्ह दु हे : ख्या ग्वाराम्ह नं दु हे ।
ख्या या मह छम्ह सं जक नं दु धाइ, गन देगले च्वयातगु
ख्याखं झीत कुचु कुचु नके यो हे । ख्या ग्वार-ग्वार तुला
चित्र नं अथे हे खः । वयागु ख्वा चीपाम्ह तग्वारासे च्वं हे ।
अथे मदया बनिगु हे । थथे खे न्यने बले ख्या धयाम्ह
मनं जक दयका तःगु अथवा मनया कल्पना जक खः ।
आ विज्ञान उन्नति जुया बोलिसे, बिजुलि मत दया वो
लिसे ख्या मदया बन ।

आ ख्याया बारे बुद्धं छु धया विज्ञात थुखे छुक ध्यान

बिइ नु । बुद्धया धापु अनुसार नं ख्या धयाम्ह मदु । मन-
कमजोर जूगुलि व कायवाक मन अशुद्ध जूगुलि ख्या वेंगु
खः । भगवान बुद्धं ख्या मदु धयागु खे स्वयं जंगले
विज्ञाना स्वये धुं का कना विज्ञाना खः ।

लग्नुया खे खः जानुसोनि धयाम्ह ब्रह्म नं भगवान
बुद्ध याके न्यन- भिक्षुपि जंगले च्वने मफया छाय विस्तुं
वगु ?

बुद्धया लिसः खः काय वाक व मन अशुद्ध जुल
धायवं ग्या चिकु पह दया वइगु खः । भगवान बुद्ध बोधि-
सत्त्व तिनि बले नं ख्या खना ग्या: धया विज्ञात ।
छाय धाःसा न्हापा काय वाक व मन शुद्ध मजूनि । लिपा
ज्ञां दया बल शरीर नं मन नं शुद्ध जू बले ख्या धयाम्ह मदु
धका सिल । अले ग्या नं मग्यात ।

हानं वसपोलं थःगु अनुभवया खे कना विज्ञात—
छक औंसी खुनु चान्हे मसाने व जंगले ख्या दु धयागु खला
मखुला धका परीक्षा याय्या लागी बना । फसं सिमाह
संकुबले ख्या वो थे च्वनावोगु, चल्लात स्याउला सिल सिल
स वयका बोबले, सिमा कचा कुतुं बोबले धात्ये ख्या खे
ल्पु वोगुथे च्वंगु, ल्वहैं खना ख्याथे च्वना वइगु, थःत जूगु
अनुभवं ख्या मदु धयागु सीका कया धया विज्ञात । मन
ग्यागुलि जक ख्या देगु खः । उकि भिक्षुपि ग्याना जंगलं
विस्तुं वइगु खे वसपोलं कना विज्ञात ।

भगवान बुद्धं जंगले वनोर्पि भिक्षुपित धया विज्ञानु
दु हे — यदि जंगले च्वनेगु जूसा न्हापान्तुं मिखां खने
दुयाय तक सिमा गोमा दु धका ल्या खाना तयेमा । सिमा
गन गन दुगु खे व ध्यान तया लुमंका तयेमा । गन गन
गोगः ल्वहैं दु धका ल्या खाना तयेमा । मखुसा बहनि
जुलकि ख्या जुया वे यो । थज्यागु फुक्क खे सीका जंगले

च्वनेमा । मखुसा जंगले च्वने अपु मजू ।

भगवान् बुद्धं जानुरसोनि ब्रह्म् यात ख्याखं दुःख बीगु
कारण कना विज्यात ।

- १) कःम आशां पीडित ज्वीगु,
- २) दुष्ट चरित्र ज्वीगु,
- ३) अलसी ज्वीगु,
- ४) घमण्ड ज्वीगु,
- ५) करपिन्त नीच ख्लेगु,
- ६) न्हाबले रथा चिकु पह पिकया च्वनेगु,
- ७) स्थिर विश्वास मदैगु,
- ८) लाभ व प्रशंसा या आशा यायेगु,
- ९) धैर्य मदैगु,

१०) थःत थःम्हं विश्वास मदैगु,

११) मन ववातु मज्वीगु,

१२) स्वा मदुगु खं ल्हायगु,

१३) भावनायायगु शक्ति मदैगु इत्यादि दुर्गुण फुकं
बुद्ध याके मदुगुलि मध्यागु खं वसपोलं जानुरसोनि
ब्रह्म् यात धया विज्यात । यदि कोके नं च्वे च्वंगु
दुर्गुणत फुकं मदुगु जूसा छीपि नं र्याय माली
मखु ।

छीपि नं बुद्धया अनुशरण याना च्वनापि खः । बुद्धं
स्पष्ट रूपं वा अप्रत्यक्ष रूपं रथा मदु धका धया विज्यागु
दु । रथा धयागु कल्पना व मनं जक दय्का च्वंगु खने दु ।
श्व अध्ययन या विषय खः ।

दान चेतना मदुगु सम्पत्ति व्यानापु

—अनगारिका वज्रज्ञानि, ख्वप

दश पारमिताय दकले न्हापालाक दं वया च्वंगु शब्द
दान खः । हानं दान शील भावना धका स्वंगु अङ्गः काय
बले नं न्हापालाक चं वैगु हे दान खः । ‘दानं विभूषणं
लोके, दानं स्वर्गस्थ सोपाणं’ धका छीथाय च्वरेगु चलन दु ।
अर्थात दान धयागु संसारया शोभा खः स्वर्गीय जीवन
हनेत स्वाहाने जुया च्वंगु नं दान हे खः ।

दानया ज्या खः थगु अथवा जिगु धका कत्ताना
च्वनेगु सम्पत्ति परहितया निर्मित त्याग यायेगु, गये कि
जिके अज्ज दु, जिके धन दु, वस्त्रत दु । अज्ज बल दु, सय्का
सीका तयागु दु । छम्ह मनू नये पित्याका प्वा सुकू
वया थःगु दुःख्या खं व्वकल । व धात्ये नये मखम्ह,

ज्या मदुम्ह खःसा करुणा चित्तं थम्हं फुथे छुं गुहाली
बीगु छगु त्याग खः । थःके दहे मदुसा सुया छु लगे जू,
छु त्याग यायेगु ।

थःके अपो मात्राय वसः दुसा पवसाह्वंका अये स्वयना
तयेगु सत्ता मदुपिन्त छता निति बियेगु नं त्याग खः । थम्हं
सयेका सीका तयागु मेपिन्त स्यना कना बियेगु नं त्याग
खः । थःके दुगु बलं सुयातं गुबले छुं चीज गनं सारे याना
बींगु, ल्हाना बीगु नं छगु त्याग खः । दान खः । मेपिन्त
बोगु छखें हे ति थगु छ्यें च्वंगि जहान पिन्त नुग मस्यासे
नके त्वकेगु नं दान खः ।

दान धयागु निथी दु—पूजा दान व अनुकम्पा दान ।
थःगु सुखया आशा तोता करपिनि हितया लागी जीवन

अर्पण याना बहुजन हिताय, बहुजन सुखाय लागी जया
याना उपदेश बिया बिज्यार्थि पत्तथागतया श्रावक भिक्षुपिन्त
बियेगु दान यात पूजा दान धाइ । छायकि वसपोलर्पि पूज्य
खः । अशिक्षित पिन्त शिक्षित यायेया लागी अधिष्ठान
याना बिज्यार्पि खः । अथे मती तथा हे छेँ बुँ त्याग याना
विज्यार्पि खः । उंकि वसपोलर्पि पूज्य खः ।

सतउपदेश व भिगु शिक्षाया प्रचार मगा गुरुलि मनूते
न्हावको कमाय यासानं फिसले लः ते थे प्याखं स्वया, जू
मिता, मिसाते थाय भुले जुया अयला त्वना धन फुका
च्वन । तथागतया श्रावक भिक्षुपिंसं अज्यागु कु व्यवहार
तंकेत व सुधार यायेत उपदेश बिया बिज्यागुरुलि वसपोलर्पि
पूज्य खः । उंकि वसपोल विन्त बियागु दान पूजा दान
खः ।

थः स्वया गरीब दुखोर्पि नये मखंपिन्त करुणा तथा
बीगु यात अनुकम्पा दान धाइ । थ्व निता प्रकारया दान
मध्ये छिक्षिति योगु दान ल्यया कया दिसें । जिथै थन
निगु प्रकारया दान दु धका निह थनागु जक खः । योसं
दान धयागु याना हे च्वनेमा । दान बीगु चलन मदया वन
धायव मनूत स्वार्थी जुया वइ । अले मुँकेगु मुँकेगु जक
ध्यान जुड । अनं लिपा मन नं चोकुम्ह जुया ल्याखे मलाम्ह
ज्वी । बीगु चलन मदुमेस्यां मेपिन्त उपकार याये धयागु
फै मखु । मदया मध्यूमेसिगु खं थन न्हाथनागु मखु । दयेकं
नं सीबले धयपुना ज्वना वनेगु मती तथा च्वांपिगु जक खं
थन च्वयागु खः । दान चेतना मदुगु सम्पत्ति भयंकर खः ।

ग्यानपु जू । थुगु बारे जि न्यना तयागु बाखं छत्वाचा
न्हाथने ।

न्हापा न्हापा साहु महाजनत प्यम्ह दु । प्यम्हं आयु
फुना परलोक जुयावन । लिक्कसं भगवान बुढ व वस-
पोलया श्रावक भिक्षुर्पि बिज्याना चंगु खंसा नं भतिचा
हे श्रद्धा तथा दान यायेगु धयागु कल्पना छक हे मयासे
सिना वन । इमिगु सम्पत्ति कायपिंसं लहती कया भोग
याना च्वन । प्यम्हस्यां प्यम्ह कार्योपि दु । इमि इमि मुना
सलहा जुल— संसारे दकसिबे तःधंगु सुख मोज धयागु छु ?

छम्हसिनं धाल—भिगु मूसगु अयला त्वना कबाफ
दायका सावक भिक नयेगु हे तःधंगु सुख व मोज खः ।

मेम्हस्यां धाल—आम अपायच्व तःधंगु खं मखु ।
धात्येगु सुख व मोज ला सुगन्ध बास बोगु भिगु मसिनु
जाकिया जा थुया नाना प्रकारया रसं जागु तरकारी तथा
निहं नया च्वने दुगु हे तःधंगु सुख व मोज खः ।

हाकनं मेम्हस्यां धाल—आम नं तःधंगु सुख भखुनि ।
जि स्वेबले तःधंगु सुख ला नाना प्रकारया भिभिगु मरि
चरि नया च्वनेगु हे तःधंगु सुख व मोज खः ।

दकसिबे लिपा यामेसिनं धाल—आम नं मखु । धन
कयना लोभ मयार्थिंपि सु दे । उंकि बाँबाँलार्पि मिसातेत धन
बिया ह्योका हया न्होने नं ल्यूने न ल्यू ल्यू तथा यो यो
बले यो यो थे मोज मज्जा यायेगु हे धात्यें या सुख व मोज
खः । थुगु खं यात सकसिनं समर्थन यात । अले सकले
मिसाते थाय भुले जुया दकव सम्पत्ति फुका कंगाल जुया
सिना वन । उंकि दान चेतना मदुगु धन भयंकर खः ।

श्री मानदास उपासक मंत्र !

—भिक्षु अश्वघोष

मानदास उपासक थव संसारे गन तुइके फै मडुत ।
सुइतं छुं मधासे गथे थव संसारे जन्म कावल अथे हे अनवने
थववने धयागु सुयातं छुं मधासे सुत बन ।

दिवंगत मानदास उपासक्यात देव देव न्हावं निसें
ह्यस्यु, तर उपासक्या रूपे मखु सफू पसल्याया रूपे । जि
मचावले अमर कोष च्वना च्वनावले सफू छगू न्याय माल ।
आखः द्वंकीहु गुहं धाल— ये असने मानदास साहुया पसले
किताब न्याहुं ध्यबा प्यंगः दंक बो । अबले ध्यबा प्यंग
धयागु साप तःधं । ध्यबा प्यंगः दंक सफू मीहु धका जक
ह्यस्यु मेगु छुं मस्यु ।

३४ प्यद न्हो जि नं भन्ते ज्वी धका किण्डोल विहारे
वना भन्ते पिनिगु चाकरी या वना च्वना बले श्री मानदास
उपासक्या चिकिधिकहु काय छहु धमें ग्यहु थढा दुहु
बरोबर भन्ते पियाय् (भिक्षुपियाय्) वया च्वनीगु व नापं
जि पासा जुल । तर अपो देव नापं च्वने मखन । मत्यवं थव
संसार तोता गन चनये मस्यु ।

मानदास उपासक्यात थौं छाय् लुमंका च्वना धयागु
खें थन न्हाथने । मानदास छहु धात्यें बौद्ध खः । खें जक
ह्लाना वयागुं थवयागुं आलोचना याइहु बौद्ध मखु । ज्याँ
हे बौद्ध खः । बौद्ध धर्मया गाकं अध्ययन दुह्य खः । बुद्ध
धर्मयात वेकःया तः धंगु देन खः बौद्ध पुस्तक संग्रह याना
थःगु छें बौद्ध पुस्तकालय याना थकुगु । उलिजक मखु
नेपाले बौद्ध धर्मया पुस्तक बिक्रेता वेक छहु हे जक दु ।
बुद्धया बारे छुं सफू माल कि वेकनं छिके याना बो ।
थुकथं बुद्ध धमें प्रचारया लागी सकारात्मकं, सक्रियरूपं
वेकया पाखें सेवा जुया च्वंगु दु । वेकया मृत्युं याना नेपाले
बुद्ध धर्म प्रचारया ज्याय् तःधंगु हानि जूगु दु ।

वेकयात जिछाय् उपासक धका न्हाथनागु । वेक
किण्डोले छें दना च्वं फाल । उकिं वेक बरोबर नाप लायेगु
सुअवसर दत । लच्छिया प्यकोनं नाप ला । छलफल जुया
च्वनी ।

छन्हुया खें खः छथाय् वेकयागु ठिकाना छोय् माला
पुरा नां न्यना बले वेकन धयादिल— जित गुलिसिनं
मानदास साहु धाइ, गुलिसिनं मानदास तुलाधर धाइ,
तर जित मानदास उपासक धायेगु यो ।

जि न्यना— छि तुलाधर मखुला ?
वेकनं धाल— खः एसां तुलाधर आदि थर तयेगु
मथो ।

जित मानदास तुलाधर लुमसे बोगु खें छता दु । मेर्पि
यक्व विद्वान जूसां सः स्यूसां न्येदं नारे जुया वनकि पुलां
मनू ज्वीगु, पुलांगु विचार धारे व विश्वासे लिहाँ वर्नागु ।
तर मानदास उपासक अथे मखु । विचार धारा क्लन क्लन
न्हूं जुया बो ।

छन्हु गुर्जु छम्ह छ्यें बिज्यावले वेकनं न्यन— गुर्जु !
सी पिनि नामे गुगु शाद्व याना च्वनागु खः व मयासां
मज्यूला ?

गुर्जुया लिसः खः मयासां ज्यू सुकू गनी, शाद्वया
थासे न्हागुसां छगू याना तयेमाः । सिदा छभागसां बिया ते
मा । अले सोर्पि नं लुमना च्वनी गुर्जुपिनि अस्तित्व
नं दया च्वनी ।

वेकयात श्री लंका छक च्वना यंका । भगवान बुद्धया
दन्त धातु विहारे दुने च्वना यंका । अन यक्व हुल कुल
दु । तःतःगोगु धमें थाना बाजं थाना पूजा याना च्वंगु
खना वेक नं धया दिल— गथे थनला बौद्ध चातावरण

व पह चह मदु । थव ला हिन्दू पह वल । थेरवादी बौद्ध
देशो न थयागु पह ला ?

दन्त धातु लिकक थ्यन । अन पा च्वना च्वंपिसं
जिमित छथाय् कोथाय् ब्बना यंका लुं या पात्र (गोत्पा)
छगः क्यन । दन्त धातु यात भोजन चढं याइगु । जिमित
क्यने धुंका ल्हा फल । जिपिं नापं बंपिसं छमे छर्का
छाल । मेगु नं मानि धाल । जिमिला जिपि विदेशी
जूगुर्लि माने यागु धका च्वना । अथे मखु खनि । मान
दास उपासक धयादिल— थव ला हिन्दू मन्दिरे च्वनीपि
पण्डा तेगु, द्योपाला तयेगु पह प्याहाँ वल । म्हायपुसे
च्वन ।

मानदास उपासक छम्ह निरामिव भोजन याइम्ह
पक्काम्ह खः । वेकया विचार अनुसारं मांस नयेगु अधर्म
खः । वेकनं धाइ भिक्षुपिसं ला नइपि स्वया जि हे च्वे
ला । थुगु बारे जक छगू आलोचना यागु न्यनागु दु । तर
वेकनं स्यू भगवान बुद्धं ला नः धयागु खैं त्रिपिटके च्वया-
तःगु दु । तर बुद्धया प्रति वेकया साप श्रद्धा व भक्ति दु ।
माफ यानादिसँ । भगवान बुद्धं ला नः धाय्बले आपासिया
कपा स्याय् फु । थथे धाय्वं ला नये मा: धयागु मखु ।
तर नविनि प्रति घृणा मयायेगु बाँला ।

मानदास उपासक यात समाजवादी देशं शुभ कामना
या चिट्ठी छ्यो वल । छि म्हं मकु धागु न्यना । याकनं
छिगु ल्वे लायमा धकः शुभ कामना याना हया ।

वेकनं जित धाल — भन्ते अन्धविश्वास धयागु साप
बः ला । समाजवादी देशं हे थथे पौ च्वया हल । ल्वे
लायमा धका शुभ कामना छ्योया हयेवं रोग मदया
वनीला ? थथे चिट्ठी च्वया हयेगुनं मिथ्यादृष्टि मा अन्ध-
विश्वास खः । थव खैं न्यना जि पलख पाक जुया च्वना ।
अले गाककं विचाः याना थव छु धागु यैं ।

मानदास उपासकं छन्ह धाल— भन्ते ! जिमि गृह-
स्थाप्तमे च्वनी पिन्त जहान मदेका च्वनेगु साप म्हायपु ।
विशेषं बैस बने धुंकुपिन्त । जि पसले च्वंच्वनेबले सुं
पासांपि नाप खैं ल्हाय् दु । म्हायपुसे मच्वं आः एसः नं
मदु । थन शहरं तापाक च्वं वये धुन । पासांपि नं तापात ।
आ याकःचा । ज्या नं छुं मदु । जहान दुगु जूसा निस्हस्या
सुख दुःखया खैं ल्हाना च्वने दु । आ साप म्हायपु ।

वेक छम्ह न्येदैं मयाक बैस दुम्ह जसां प्रगतिशीलम्ह
खः । थुलि च्वया वेकया पुण्य स्मृतिस श्रद्धा प्रकट यानागु
जुल ।

बुद्ध खन

—सुरेन्द्र शाक्य, त्रिशूली

बुद्ध खन, बुद्ध खन,
हृदय स्वाँनं बुद्ध खन ।
पापाचारी खिमिलां तक नं,
तिमीलायात नुनेत सन ।
बुद्ध-भूमि थव खःसां तवि नं,
देवाः दवस्सं खिउँसे च्वन ।
बुद्ध खन, बुद्ध खन,
हृदय स्वाँनं बुद्ध खन ।

न्हालं चाःसां न्हाःसू चाःपि,
थःत मिया नं म्हायत सन ।
दुःखं दिनि दिनि च्याःगु थव पुगं,
क्युंगु क्षितिजसं बुद्ध खन ।

STORY OF UTANGA RISHI & ANANDA BHIKHU

By Gyan Man Tuladhar

After the great war of Kuruchhetra (Mahabharata), Utanga Rishi met Krishna after a long time, Utanga Rishi asked about Kuru's and Pandavas's family, and Krishna told him that a great war between Kurus and Pandavas have destroyed whole families of Pandavas and Kurus and millions others died in this battle. The Kurus along with Duryodhana had been killed and annihilated. Hearing all the events, Utanga Rashi, suspecting this conflict must have been plotted by Krishna, said, you are responsible for this, you must have prevented this war and horrible slaughter. So now I will curse upon you. But Krishna said wait and told him all the reasons and causes of war, which was quite beyond control. Krishna said, in spite of his best endeavors and diplomacy, the war came about, so he was quite blameless in this matter, therefore the war was inevitable. Then Utanga Rishi seeing what Krishna said was reasonable, forgave Krishna and did not curse him.

Now for Utanga Rishi's forgiveness, Krishna said to him to ask any boon from him. Utanga Rishi was a wandering ascetic and a strict abstinent, so Utanga Rishi said to Krishna that

if he wanted to grant him a boon, grant a boon to get water to him whenever he feel thirsty, wherever, he may be roaming in deserts, hills and forests, Krishna gladly granted him this boon, and they both departed.

After a short time of this meeting, Utanga Rishi while wandering in the deserts, as it was too hot, he became very thirsty. On the way he met a strange looking hunter carrying bow and arrows on his back and a leather bag slung over his shoulder, followed by a big hunting dog. Utanga Rishi asked the hunter what he carried in that leather bag. The hunter replied that it contained water, and said that the Rishi seemed to be very tired and thirsty, so if he wanted to drink water, he can freely drink water out of that leather bag. Then Utanga Rishi replied, how can he drink out of that leather bag from a hunter, candal and an out-caste, even if he was quite thirsty. But the hunter replied, never mind I shall not give the water to you from my hand, so you can drink the water through a bamboo tube out of the bag, the hunter insisted him to drink. How can Utanga Rishi who is arrogant and strict abstinent, drink water carried by the untouchable and outcaste hunter?

Utanga Rishi supressing his thirst, replied he did not want to drink water, so then they both took their own ways.

Afterwards Utanga Rishi again met Krishna. Krishna said to Utanga Rishi that he has gravely disgraced him. But Utanga Rishi did not understand what Krishna meant, so he said that he has done nothing disgraceful thing against, him and asked why he said so. Then Krishna disclosed him the fact, I requested Indra, King of Gods, to supply water whenever and wherever you feel thirsty, so Indra Himself in complaince with my request, in the disguise of a hunter come to meet you in the desert to quench your thirst with a bag of Amrit, nectar, but you refused to drink the same, in spite of his insistence. This thing Indrr told me just now, and added Utanga Rishi was quite unfit for the Amrit, nectar, yet I have fulfilled your wish. This grieved me very much, because you have missed a great chance of liberation from birth and death in this life, for the sake of your shortsightedness and arrogance. Had you realised equeuity and oneness of life through your hard and rigorous asceticism, Tapashya, you will never have missed the greatest chance of drinking Amrit, nectar. Now wait until another chance comes ! Saying this much Krishna disappeared,

then Utanga Rishi wondered and repented.

Another story of Ananda Bhikhu:-
Ananda Bhikhu, one of the formost and renowned diciples of Gautam Buddha, was going to preach Buddha-Dharma according to the injuction:- "Oh Bhikhus! For the sake of welfare and happiness of many, for compassion to all living beings, Gods and Man-kind, and for the benifits and well-being of all living creatures, propagate this Dharma, which has goodness and welfare, in the beginning, middle and end. Oh Bihikhus ! Propagate and teach this Dharma, with full meaning to all for their welfare and happiness !"

On his wanderiag for preaching mission, one day, as it was very hot, he become very thirsty and on the way met a poor woman carrying water-vessel under her arm. So Ananda asked the woman to give him some water to drink. But the woman refused to give water to holy man, fearing it will be a great sin to give water by an untouchable and out-caste, to such a holy man. Then Ananda asked why she refused to give him water. Then the woman Humbly told that she was an out-caste and untouchable, so that it is sinful to give him water. Then Ananda said to the poor woman. "Fear not ! I did not ask or want your caste to give me, but simply I wanted and

Gyan Man Tuladhar

asked for the water for the drink. I see no difference between you and me, therefore give and pour in water into my Pinda-patra (begging-bowl)." Then the poor woman pour in water into the begging-bowl (Pinda-patra) full to the brim. Ananda happily and gladly drank the water and quenched his thirst, thanking the woman. But a moment's presence and association with such a great and holy person as Ananda, at once produced some good effects and changed her heart, as a grace. The poor woman at once knelt down and bowed him with full faith and devotion, and asked where she can find him again. Then Ananda advised her to come to listen Dharma at her

village. With all humility and reverence she attended the Sangha (preaching), hearing all the precepts of the Buddha-Dharma, she become aware of what she should do with her life. Then and there she took refuge in Buddha, Dharma, Sangha, taking pravaja (Nun-hood) and become an Anagarika, the homeless one.

Just as the rivers of various names flowing from different courses when joined into the ocean, disappear the names of various rivers and called Ocean only, in the same way, that untouchable and out-caste woman then lost all distinctions and identity, taking refuge in Buddha, Dharma Sangha which does not recognise high and low caste, untouchables and out-castes.

This story proves that though Utanga Rishi was a great ascetic, Tapaswin yet he was arrogant, so he could not gain equal-vision therefore mised Amrit, nectar, even offered by Indra. But Ananda, one of the foremost and revered diciples of Lord Gautama Buddha, meek and humble, gentle and compassionate, with equal-vision attained NIRVANA, the disireless and d athless state.

समाचार

बौद्ध संस्कृतिको पुनर्जागरणमा सहयोगको अपील

मास्कोमा गत अशोज ३१ गते देखि २३ गते सम्म भएको एशियाली बौद्ध शान्ति सम्मेलनको कार्यकारिणी परिषद्को बैठकले सदा कालको शान्तिको प्रतीक स्वरूप रहेको भगवान बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनीको संरक्षणका साथै बौद्ध संस्कृतिको पुनः जागरणमा सहयोग गर्न अपील गरेको छ ।

उक्त बैठकमा महास्थविर भिक्षु अमृतानन्द र भिक्षु सुमंगलले भाग लिन भई यहाँ फर्कि सक्नु भएको छ । उक्त बैठकले विश्व शान्ति र त्यसमा पनि खास गरी एशियाली मुलुकहरूमा शान्तिको लागि भगवान बुद्धको धर्म देशनाको आधारमा प्रयत्नशील रहने पनि प्रण गरेको छ ।

नेपाल र सोभियत संघ लगायत सो बैठकमा प्रजातान्त्रिक गणतन्त्र वियतनाम, भारत, जापान, मंगोलिया, मलेसिया, गणतन्त्र वियतनाम बंगलादेश र श्री लंकाका प्रतिनिधिहरूले भाग लिएका थिए ।

वर्षावास महोत्सव

थब वर्षावास महोत्सव दच्छिया छक बइगु खः । भिक्षु-पिनि नियम अनुसार दच्छिया छक छथासं स्वला तक वर्षावास च्वनेगु नियम दु । वर्षावास च्वनेगु नियमया बारे सकसिन्न सीका तये मागु खै खः ।

वर्षावास धयागु नियम जैन तेसं दयेका तगु खः । इमिगु नियम अनुसारं वर्षाकाले घाँसे न्हुया ज्वी मज्यू । तुर्ति न्हुया की सीसां पाप समझे ज्वीगु धर्म ज्यु जैनते वर्षावास स्वलाय । गन बने मज्यू ।

भगवान बुद्धया शासने अथे नियम मदु । मनं स्यायेगु धयागु चेतना मदेकं तुर्ति न्हुया की पतंग प्राणी सीसां पाप मदु । थःम्हं मस्तू । बुँ पाला की सीसां बुँ धर्म अनुसार पाप मदु । भिक्षुंपि छ्यासं च्ववंसे गाँ गामे चाहुँ जुया च्वनेगु जुया च्वन । बुँ बुँ बने माः । चासे नं न्हुया बने माः । वाँ दायका नं ज्वी माः । भिक्षुंपि अथे जुया च्वंगु खना अबौद्ध तसें निन्दा अपहास याना हल- श्रमण गौतम शिष्यंपि छुँ हे नियम मरुंपि वा वो बले नं बुँ बुँ घाँसे न्हुया प्राणी हिसा याना ज्वीगु । थब खै बुद्धया न्हायपने थ्यन ।

वसपोलं विचा याना बिज्यात । वर्षा स्वलाया भिक्षु पिन्त नं सास्ति । वाँ दायका ज्वी मा । म्हं मफयेका ज्वी मा । स्वला छ्यासं च्वंसा अध्ययन नं प्राये खनी । ध्यान भावना नं अभ्यास याये ज्यू । स्वला छ्यासं च्वनेगु “वर्षावास” नियम दयेका बिज्यात । गनं वर्षा वास च्वने थाय् स्वला तक चतु प्रत्यय अर्थात नयेगु त्वनेगु व च्वनेगु ध्यवस्था मिले याइपि व जिम्मा काइपि मदुसा वर्षावास च्वने हे माः धयागु नियम मदु । एसां बौद्ध देशे वर्षावास च्वनेगु चलन ज्यु वइ च्वने धुँकल ।

कठिन महोत्सव

२०३२ कार्तिक ५ गते खुनु आनन्दकुटी विहारे कठिन महोत्सव भारि नक्सां संपन्न जुल । कठिन दान विशाखा अनगारिकाया दायकत्वे सुसम्पन्न जुल । यद्यवं गण्य मन्त्रिपि व सकल भिक्षु अनगारिकापिन्त भोजन दान बोगु कार्य नं सम्पन्न जुल ।

उक्त दिने सुथे द बजे बुढ पूजां लिपा कठिन चोबर दान यायेगु पुण्य कार्य शुरू जुल । कठिन चोबर दान बी न्ह्य

भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरं कठिन चीवर या महत्व या बारे उपदेश बिया बिज्यात । वसपोलं धया बिज्यात— कठिन शब्दया अर्थं साप थाकु धागु खः । यो यो बले थ्व कठिन चीवर दान बी दै भखु । दल्छ्या छक जक ज्वी । धगु विहारे छक हे जक कठिन दान बोगु उत्सव ज्वी । हानं वर्षावास च्वनीर्पि भिक्षुर्पि दुसा जक थ्व पुण्य कार्य ज्वी फु । कठिन चीवर दान बी बले फलनाश्मि भिक्षुयात बी धका मती तये मज्जू । संघ यात लः लहाना बी माः । संघं सुयात बी मागु खः उम्हेसित विधि पूर्वकं लः लहाना बी । मेमेगु चीवर दान बी थे मखु । उपोसथागार थनसं अलग देका तगु सीमागृहले वना विनय कर्म पूर्वकं ज्या याना लः लहाये मागु जुया थुकी यात कठिन महोत्सव धाइ ।

उक्त अवसरे दानया महिमा न्हाथना भिक्षु अमृतानन्द धया बिज्यात— दान बीगु वस्तु तःधं ज्वीवं तुं फल तःधनिगु, वस्तु चिकिधं ज्वी वं तुं फल चिकिधं ज्वीगु खें मखु । बुद्धया धापु रुथं चेतना अनुसारं अर्थात दान बी बलेसिगु मनया अनुसारं फल दैगु खः । उदाहणार्थ बुद्ध कालीन छगु घटना अवस्था न्हाथना बिज्यात । बुद्धया पाले साप गरीबर्पि ज्यापु ज्यापुनि निम्ह हु । करपिनि बुं ज्या याना जोविका याना च्वर्पि । भातम्ह न्हापनं बुं ज्या वनीगु । कलामेस्यां छुचुं मरि छुना यंकीगु जुया च्वन । छन्हु कलामेस्या मरि छुना बुं पाले वनाच्वंबले भगवान बुद्ध भिक्षा बिज्याना च्वंगु नाप लात । ज्यापुनोया मती वन मेवले छुं बो मफु । छुं दै वले नाप नं मला । थों भाग्यं बुद्ध नाप लात । थःगु भाग मरि विया छवेका धका चक्कंगु चित्तं, त्याग चेतनां छुचुं मरि दान यात । बुद्धं आशीर्वाद बिया बिज्यात छंगु श्रद्धा तःधं थे छंत यक्व पुण्य लायेमा तःधंगु फल लाभ ज्वी मा ।

ज्यापुनो सरासर बुँड वना भात यात जौगु खें कन ।

ज्यापुया त पिहो वल । छुं मस्यूम्ह कलायात ठगे याना छुचुं मरि कया थंकल । हानं मती तल । अज्यागु छुचुं मरि दान बिया थपाय् धंगु फल गनं दै । न्यं वने माल धका सरासर बुद्ध याथाय् वन । वना न्यन थमण गौतम छं जिमि छुं मस्यूम्ह कला यात यक्व पुण्य लाइ धका ह्येका छुचुं मरि थके याना कया का मखुला ? अज्यागु छुचुं मरि दान याना गुकथं यक्व पुण्य लाइ धयागु ?

अबले बुद्ध सः मागु बरसिमा या क्वे च्वना बिज्याना च्वंगु खः । बुद्धं न्यना बिज्यात थ्व वरमाया पुसा गपायपु ज्वी ?

व ज्यापुं लिसः बिल तू स्वया नं चिकिव । अपोपु चागु पुसां थपाय् मागु सिमा बुया वे फु धासेलि छिमि कलाया यच्चुसे च्वंगु श्रद्धां छुचुं मरि दान व्यूगुलि तःधंगु फल प्राप्त मज्जीला धका बुद्धं धया बिज्यात ।

अले ज्यापुं न्यन— छुचुं मरिया खें मखु चित्तया खें का मखुला ?

बुद्धं धया बिज्यात खःनि ।

ज्यापु लप्ताया वन ।

भोजनं लिपा कल्प वृक्ष दान जुल । कल्प वृक्ष धयागु आपालं वस्तुत खायातःगु सिमा खः । आवश्यक वस्तुत सकतां हु । उकी १. २. ३. आदि याना नम्बर च्वया तगु दइ । थुखे नं थलचा छगले उगु सिमाय् गुलि नम्बर हु उलि हे नम्बर च्वया गुलिचिना तइ । कोलाकं गोला बिया हइ । नम्बर अनुसारं वस्तुत लाइ । थ्वयात थ्व हे लाइ धयागु महु ।

कल्प वृक्ष दान याये न्हो भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरं कल्प वृक्ष दान या व्याख्या याना धया बिज्यात । भगवान बुद्धया पाले यक्व भिक्षुर्पि हु । अबले गुलिस्यां २०, ३०, गुलिस्यां निम्ह भिक्षुपित्त भोजन याके मास्ते वइ । सुयात छ्वे सुयात छ्वे ज्वीगु । अर्थे ल्यया छोया व्यूगुलि साक्क

तये दुथाय् लाइगु अले पक्षपात यात धयायें खैं पिहाँ वइगु
जुया सलाक चलन—गोला तयेगु प्रथा चले जुल । अले
भाग्य जोग्य धयायें जुया बन । वहे प्रथा आतकं चले जुया
वया चबन । कल्प वृक्ष (चिन्तामणि सिमाय) खाया तगु
नं गुलि बाँबाँलागु वस्तुत दु । गुगु वस्तु सुयात बीं धका
मती तये म्बाल । नम्बर बा गोला अनुसारं सिमाय खाया
तगु वस्तुत ला वनी । स्वया चवंपिनि न्हायपुसे चबंक इं
बिते जुल ।

थुउसि आनन्द कुटी विहारे वर्षावास चवना विज्यापि
भिक्षुपि छः—

भिक्षु महानाम महास्थविर.

भिक्षु धम्मधीर राज महामुनि “थाइ”

भिक्षु अश्वघोष,

भिक्षु कुमार काशयप

भिक्षु विजय “थाइ”

गण महाविहारे भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविर व भिक्षु
प्रज्ञारश्म महास्थविरपि वर्षावास चवना विज्यागु उपलक्षे
सुथं निसे बुद्ध पूजा व उपदेश विया न्हायपुक कठिन
उत्सव सम्पन्न जुल । कठिन चीवर दान श्रोमती चङ्ग्रमाया
पाखें जूगु जुल ।

श्रीघ विहारे भिक्षु ज्ञान सागर वर्षावास चवना विज्यागु
उपलक्षे श्रीमती रत्नदेवी मानन्धरया श्रद्धा कथं व सकसिगु
गुहालि कठिन चीवर दान बींगु पुण्य कार्य सम्पन्न जूगु
समाचार दु ।

बलम्बु प्रणिधिपूर्ण विहारे वियतनामी भिक्षु यितपञ्ज
महास्थविर व भिक्षु धर्मवंश वर्षावास चवना विज्यागु उप-
लक्षे कठिन उत्सव श्रीमती सुन्दरी माया शाक्य परिवारया
दायकत्वे रु रुः धायेक सम्पन्न जुल ।

यले शाक्यर्यसिंह विहारे भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर
वर्षावास चवना विज्यागु उपलक्षे भारि नवसां गा बहालं
निसे चीवर जात्रा याना कठिन उत्सव सम्पन्न जूगु समा-
चार दु ।

यले मणि मण्डप महा विहारे भिक्षु ज्ञान पूर्णिक वर्षा-
वास चवना विज्यागु उपलक्षे विशेष कार्यक्रम दयेका करुणा
अनगारिका या दायकत्वे कठिन उत्सव सम्पन्न जुल ।

भोटया सुदर्शन विहारे भिक्षु बोधिसेन वर्षा वास चवना
विज्यागु उपलक्षे श्री धर्मरत्न शाक्य उपातक व स्थानोय
उपासक उपासिका पिनि श्रद्धा कथं कठिन उत्सव सम्पन्न
जुल ।

हवप मुनि विहारे भिक्षु रत्न जोति व भिक्षु सुगत
मुनि पि वर्षावास चवना विज्यागु उपलक्षे अष्टपरिकार
सहित संघदान याना वर्षावास धुँकुगु उत्सव बाँलाक
जुल ।

हवप बौद्ध समकृत विहारे भिक्षु विवेकानन्द वर्षावास
चवना विज्यागु उपलक्षे संघ भोजन याका वर्षावास उत्सव
जूगु समाचार दु ।

आनन्द भूमि यात सहयोग

दिवंगत पूज्य अबु बुद्ध रत्न तुलाधरया पुण्यस्मृतिस
“आनन्द भूमि” पत्रिकायात श्रद्धा पूर्वकं रु. २५.- प्रदान
याना ।

दिवंगत बुद्धरत्न तुलाधरया जन्म ने. सं. ९९६, मुत्य
ने. सं. १०४५ सक्रियतापुन्ही ।

लोकरत्न तुलाधर

केल मासंगल्ली, कान्तिपुर

अनिच्छावत् संखारा

नेपाले अनगारिकार्पि मध्ये दक्षिणे थकालिम्ह बयोबूढ़ अनगारिका धम्मा नन्दी १४ कार्तिक २०३२ शुक्रवार खुनु बहनि ९ बजे सदांशा लागी प्राण तोता वन । शनिवार खुनु वाह संस्कार ज्या सम्पन्न जुल । वसपोलं किम्बोल विहारे भन्ते पिन्त भोजन ज्वरे याना दान याना यक्ष पुण्य संचय याना बिज्यागु दु । व पुण्यं निर्वाण लाभार्थ हेतु ज्वी मा ।

यलया सुमंगल विहारे नं भिक्षु बुद्ध घोष महास्थविर वर्षावास च्वना बिज्यागुथा उपलक्षे संघ भोजन याका वर्षावास धुंकुगु समाचार दु ।

चैत्य पूजा

प्रत्येक पुन्ही बले आनन्द कुटी विहारे बुद्ध पूजा जुया च्वंगु २५, ३० दै दे धुंकल । सुरुं निसें न्हिने ३ बजे तक कार्यक्रम दु । सुर्ये बुद्ध पूजा, उपदेश व भोजनं लिपा परित्राण पाठ अले हानं उपदेश । सकसितं भोजनया प्रबन्ध दु । उपासक उपसिका पिनि लहापं बिया भोजन यायेगु प्रबन्ध दु ।

निदैं न्हो निसें राजमान उपासकया^२ कुतलं स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन खलया पासापिनि सहयोगं चैत्य पूजा धका क्षः धायेक धर्मया कार्यक्रम आनन्द कुटी दया वल । बिचे बिचे गनं पिने नं निमन्त्रण प्राप्त जू कर्यं चैत्य पूजा व धर्म देशना कार्यक्रम जुया च्वंगु खैं सकसिनं सिया हे च्वंगु दु ।

लखु तीथे^३ चैत्य पूजा

२०३२ कार्तिक १४ गते शुक्रवार खुनु श्री हिरामाइ मानन्धरया श्रद्धा अनुसार धिणु मतो लखुतीर्थे क्षः धायेक चैत्य पूजा जूगु समाचार दु । थये हे मेसेथाय् नं सुयां श्रद्धा दुसा चैत्य पूजा या लागी सहयोग बोत तथार दु ।

दु धका श्री राजमान उपासक ध्यादिल । चैत्य पूजा न्हो स्वयम्भू ज्ञान माला भजन जूगु समाचार दु ।
बने राय बौद्ध कार्यक्रम

लय लय यागु एकादशी पर्ति ध्यानकुटी बौद्ध अध्ययन मण्डलया पाखे चैत्य पूजाया आयोजना जूगु कर्यं भाद्र ३१ गते एकादशी खुनु भोलाखा बहीली चैत्य पूजा जुल । ६॥ बजे निसें भोलाखा बही ज्ञानमाला संघ पाखे ज्ञानमाला भजन जुल । श्री हरि भक्त नकर्मि स्थानीय ज्ञानमाला भजन संघ पाखे नं वाना ध्यादिल—थन चैत्य पूजा न्यागुलि त्वाया सकल पासार्पि छपुच ज्वोगु लंगु दत । थन बहीली नं ज्ञानमाला संघ दुगुलि यक्षं सुधार जुया वोगु खं न्हाथना दिल । बुद्ध पूजाय् भाग कार्पि सकसितं बहीया ज्ञानमाला संघ पाखे व मेपिनिगु सहयोगं प्वा जाय्क जलपान संग्रह जुगु समाचार दु ।

अथे हे आश्वीन २९ गते एकादशी खुनु क्व हाले चैत्य पूजा जुल । श्री सम्यकरत्न वज्राचार्यं यी शाक्य धार्पि नं बुद्ध धर्म प्रचार ज्याय् न्हाज्याय माल धका आद्वान याना बनेपाय् नं ज्ञानमाला भजन व चैत्य पूजा क्षः धागु स्वये खाना हर्ष प्रकट याना बिज्यात ।

निथाय नं धर्म देशना याना बिज्यार्पि भिक्षु अश्वघोष, भिक्षु महापंथ, भिक्षु बोधिसेन, अनगारिका चमेलि । निथाय नं चैत्यपूजा जू थाय् ध्यानकुटी अध्ययन मण्डल पाखे येलं क्षापिन्त व स्थानीय जनता तेत स्वागत भाषण याना श्री केशव बंद्यो ध्यादिल चैत्य पूजाया आयोजना जुया च्वंगु सी धुंका सुख सियेगु सिकं आ थन स्वाना च्वनाबले ल्वापु ख्यापु मदेका स्वर्गीय जीवन हनेत खः धया दिल । क्व बहाले नं स्थानीय उपासक उपसिकार्पि सकले मिले जुया सकसितं लुधंक जल पान संग्रह याकुगु समाचार दु ।

आनन्दकुटी दायक सभाया आजीवन सदस्य

१०३।- सच्चिद व स्वतका दाँ बिया : हाम्हं आनन्द कुटी दायक सभाया आजीवन सदस्य जबो कु । जिन्दगी भर यात जक मछु पुस्तां पुस्ता यात लय ताय दयेक पुसा पिना थकेगु ज्या खः । थव दाँ लिकाय मजिक बैके जम्मा याना उकि बैगु व्याज आनन्द कुटी विहार यात मागु आवश्यकया व्यवस्था ज्वी । थव छगू तःधंगु सहयोग खः धका धया च्वने मागु लैं मछु । नेपाले न्हापां आनन्द कुटी दायक सभा पाखें धुम धाम कथं बुद्ध जयन्ती समारोह न्यायके मागु खैं प्रचार ज्गु फलस्वरूप थौं अधिराज्य भरी बुद्ध जयन्ती माने याना हल । काठमाण्डु सकसिङुं सहयोग कया बूहत रूपं बुद्ध जयन्ती समारोह जुया च्वंगु दु ।

थौं कन्हे आनन्द कुटी विहार पाखें त्रिपिटके च्वंगु अनुवादया रूपे बुद्ध कालीन ब्राह्मण, बुद्धकालीन गृहस्थी, बुद्ध कालीन महिला, बुद्ध कालीन राज परिवारु, बुद्ध कालीन परिवाजक, बुद्ध कालीन शावक, बुद्ध कालीन श्राविका ततः च्वंगु न्हेगु बौद्ध ग्रन्थत छिकपिनि न्होने प्रस्तुत जुया च्वंगु दु । मेगु नं प्रेसे वना च्वंगु दु । उक्त सफुत मिक्षु अमृतानन्द महास्थविरया उपहार खः ।

थव छिकपिनि लहाती च्वंगु “आनन्द भूमि” पत्रिका नं नेपाले पिहाँ वइ च्वंगु छगू मात्र बौद्ध पत्रिका छापे जुया च्वंगु नं आनन्द कुटी विहार गुठो पाखे खः । उक्त छिकपिनि के आनन्द कुटी दायक सभां सहयोग कोना च्वंगु दु । आजीवन सदस्य जुया दिसैँ । १०३।- दाँ मख्याय् लाइ मखु । थव छगू राष्ट्र सेवा नं जू । आनन्द कुटी दायक सभाया आह्लान कथं आजीवन सदस्य जुया दी पिंगु नां—

१. श्री भक्तिलाल श्रेष्ठ — थापाथू

२. ” न्हुद्धेबहादुर वज्राचार्य— किम्डोल

३. ” पूर्णकाजी तुलाधर— भोटाहिटी

४. ” भाइकाजी रघिजत— मजिपा
५. ” तीर्थनारायण मानन्धर कनलाल्लि
६. ” द्रव्यरत्न तुलाधर— असं
७. ” व्यखारत्न तुलाधर— ते बहा
८. ” हर्षबहादुर मानन्धर— चसाँदो
९. ” भक्तिलाल तण्डुकार— खिचापुखु
१०. ” पन्नालाल श्रेष्ठ— बागबजार
११. ” पञ्चबहादुर चित्रकार— बंबहा
१२. श्रीमती चम्पावती बतिपा— इतुंबहा
१३. ” ज्ञानशोभा तुलाधर— असं किसि इवाका
१४. ” नानिहिरा तुलाधर— छाउनि
१५. ” चिनिनानि वज्राचार्य— डिल्लीबजार
१६. ” सुन्दरी माया शाक्य— जुद्ध सडक
१७. ” बद्रीमाया मानन्धर— ”
१८. ” राधिका देवी मानन्धर— मखं
१९. ” गणेशमाया चित्रकार— पुतलि सडक
२०. ” सूर्यमाया ” — बाग बजार
२१. ” विमला वज्राचार्य— किम्डोल
२२. श्री राजमान उपासक— मखं
२३. ” मणिरत्न तुलाधर— असं कमलाल्लि
२४. ” डबलकाजी तुलाधर— असं
२५. ” धर्मबीर शाक्य— जमो बहा
२६. ” नाति गुरुजु— फसिवयध
२७. ” रत्नबहादुर उपासक— बाग बजार
२८. ” लोकदर्शन वज्राचार्य— कमलाल्लि
२९. ” पूर्णसिद्धि ” — मखं
३०. ” तीर्थ मुनि शाक्य— केलटोल
३१. ” द्वारिका प्रसाद मानन्धर— मरु
३२. ” हिरा प्रसाद ” — ”

३३.	" चन्द्रमाया महर्जन-	इनाचो पुखुसि	६२.	रामलक्ष्मी मानधर-	चत्रपाठि
३४.	" बुद्धिरत्न तुलाधर-	तेलाछि	६३.	कृष्णमाया "	ख्योकेब
३५.	" हर्ष बहादुर रठिज्जत-	कोहिटी	६४.	रत्नमाया "	चस्वांदो
३६.	" साहु जगतरत्न तुलाधर-तेलाछि		६५.	अष्टमाया "	"
३७.	श्रीमती हिरादेवी कंसाकार-केल		६६.	वावुरत्न तुलाधर-	पुतलिसडक
३८.	" शिल शोभा-	असं किसि छ्वाका	६७.	साहु भाईराजा-	दगुबहा
३९.	" हेरामाया कंसाकार-	न्हुखोखा	६८.	" वावुराजा-	"
४०.	" सूर्यमाया चित्रकार-	बंबहा	६९.	अनामारिका कुसावीत-	किम्दों
४१.	" नानिमाया चित्रकार-	ताहाचः	७०.	राममाया महर्जन-	थापाथू
४२.	" लक्ष्मण चित्रकार-	"	७१.	तिथंराज शास्य-	रानीपौदा
४३.	" मय्जु लक्ष्मी-	त्यंग	७२.	तीर्थतारा-	धालासिक्व
४४.	" श्री न्हुछेमान-	डप्तर	७३.	न्हुछेमाया राजकर्णिकार-	डिल्लीबजार
४५.	" तुलिसमाया मर्गेया-	ध्यमे ल्वहै	७४.	गुह्यहर्ष तुलाधर-	भोटाहिटि
४६.	" कांछि उपासिका-	चसांदो	७५.	लानीदेवी तुलाधर-	नरदेवी
४७.	" नानि उपासिका-	"			
४८.	" पुतली साहुनी-	दुगंबही			
४९.	" दानमाया-	फसिक्यव			
५०.	" सुन्दरि-	जुड सडक			
५१.	" अनगारिका श्यामावती किस्डोल				
५२.	" यशोधरा-	"			
५३.	" पारमि-	"			
५४.	" सुचिता	"			
५५.	" सुमित्रा	"			
५६.	श्री जुञ्जुभाइ स्थापित-	थायमरु			
५७.	साहु जान ज्योति कंसाकार-	थंबहि			
५८.	लक्ष्मी देवी मानधर-	किम्दों			
५९.	आशामाया राजकर्णिकार-	मरु			
६०.	हर्षमाया ताल्लाकार-	दुगंबहि			
६१.	मणिरत्न तुलाधर-	दगुबहा			

चन्द्रकीर्ति विहारया जीर्णोधार

चन्द्रकीर्ति विहार भोट दे (बनेपा) या बुढ धर्म प्रचार या पूलांगु केन्द्र स्थान खः । भोट देया जनतां श्रमदान याना दयेका तगु बौद्ध विहार खः । न्यने दु' २००८ साले निर्माण जूगु जूसां थौं जीर्ण अवस्थाय थ्यना च्वन । उक्कि भोंदे व काठमाण्डुया श्रद्धावान पिनिगु जीर्णोधार कमिटी मठद जूगु अनुसार २६ कार्तिक २०३२ जुवा नवमि खनु भोंदे या दक्षिणे थकानिम्ह ९२ वर्ष दुम्ह श्री गणेश प्रधानया पाखे न्हुगु विहारया जग स्वनेगु महोत्सव खः । धायेक सम्पन्न जुल ।

उक्त महोत्सव काञ्चे जिल्ला सभापति श्री आशाकाजी बैद्यया अध्यक्षताप्य जूगु खः ।

उगु अवसरे भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरं विहार धयागु मनूत च्वनेगु बाँस्त तापाक नं मज्यू । अपो सतिक

नं भज्यु । उकि अनाथपिण्डिक महाजनं थगु जगा यक्षव
दुसा नं जेतकुमारयागु जगा न्याना जेतवन विहार दयेका
बिल् छाय धासा व थाय उचित ज् । वसपोलं धाया
विज्यात नी स्वनेगु उत्सवे भाग कायेगु सिंह पर्लि चीगु
उत्सवे भाग कायेगु न्ह्या। इपुसे चबं व इच्छा खः । व इच्छा
याकनं पुरे उबोगु स्वेदेमा धया विज्यात ।

अन्ते धया विज्यात थज्यागु सामूहिक ज्याय् साम्प्र-
दायिक भावना तोता सहयोग बीगुली न्ह्यचिलेगु बांला ।
दान बीगु न्ह्याथाय् नं भि ज् ।

भिक्षु सुदर्शनं नेपाले बुद्ध धर्म प्रचार यायेत विहार
आवश्यक थें भिक्षुपिं नं आवश्यक । विहार जीर्णधार
याना थें आवासीय भिक्षु महापंथ यात नं लुम्बव्य मा धया
विज्यात ।

श्री लोकदर्शन वज्राचार्यं चन्द्रकीर्ति विहारया इति-
हासया खें न्ह्यथना आ छाय् थ्व विहार जीर्णधार याये
माल धयागु खें थ्वीक कना विज्यात ।

स्थानीय प्रधानाध्यापक श्री रामभक्तं थज्यागु पवित्र
ज्याय् सकसिनं सहयोग बीमा धका आग्रह याना दिल ।

सभापति आसनं श्री आशाकाजी बैद्यं धया दिल— थौं
या अशान्ति वातावरणे दुद्यया शान्ति नीति व सह अस्ति-
त्व भावना अत्यावश्यक ज् । बुद्ध धर्म सर्वदा शान्ति पक्षगु
खः । उकि शान्तिया अग्रदूत बुद्यया विहार जीर्णधार
यायेगुली सकसिनं सहयोग विया भिक्षु अमृतानन्द महास्थ-
विरं धया विज्यायें याकनं पर्लि चीगु उत्सव माने याये
दे मा धका इच्छा प्रकट याना सकसितं धन्यवाद विया
दिल ।

दक्ले न्हापां श्री तीर्थनारायण मानन्धरं स्वागत भाषण
याना दिल । अन्नपूर्ण ज्ञान माला भजन व स्वयम्भू ज्ञान

माला भजन नं जूगु समाचार दु । भिक्षु महापंथ वर्षावास
च्वना विज्यागु या उपलक्षे नं थ्व उत्सव सम्पन्न जूगु खः ।

उक्त विहार निर्माण या लागि माक्ष अप्पा तथा
बिर्दिपि दाता श्री थमंरत्न शाक्य व श्री पूर्ण चन्द्र शाक्य
खः । उखुनु हे दिने १०००००- दिवोलं मयाक चन्द्रा उठे
जूगु समाचार दु ।

कुशीनगर समाचार

यही कार्तिक १८ गते कुशीनगरमा वर्षावास गर्ने भिक्षु-
हरूलाई स्थानीय उपासकोपातिकाहरूद्वारा कठिन चोवर
प्रदान गरेको समाचार छ । त्यस बखत भिक्षु अमृतानन्द
महास्थविर तथा थाइ बौद्धयात्रीहरू पनि उपस्थित थिए ।

महा परित्राण

आगामी मंसीर १० गते अष्टमी खुनु भिक्षुपति पाँचे
महापरित्राण ज्वोगु समाचार दु ।

तानसेनको समाचार

कार्तिक १९ गते । तानसेन बालमन्दिरमा स्थानीय
जिल्ला प्रमुख अधिकारी श्री रामकुमार श्रेष्ठको समा-
पतित्वमा थाइ बौद्ध तीर्थ यात्रीहरूको सम्मानमा एक
स्वागत समा भएको वियो । त्यस समारोहमा थाइ-
लैण्डको वात् पदुम खोन्खावासी फ्रागुरु धर्म धोन् सम्पाल
महास्थविरले तानसेन होलन्दीमा निर्माण भइरहेको बुद्ध
विहारको निर्मित रु. ३१,१२५।- जिल्ला प्रमुख अधिकारी
श्री रामकुमार श्रेष्ठलाई प्रदान गरेको समाचार छ ।

सो अवसरमा बोल्नु हुँदै श्री रामकुमार श्रेष्ठले भित्रता-
पूर्वक सो निर्माण भइरहेको बुद्ध विहारको निर्मित आर्थिक
सहायता प्रदान गर्नु भएकोमा महास्थविर सहित सर्वे
दाताहरू प्रति हार्दिक धन्यवाद दिनु भयो र भगवान बुद्ध
जन्मिनु भएको यस नेपाललाई श्री ५ महाराजाधिराज
सरकारबाट 'शान्ति स्थल' घोषणा गरि बक्सेको कुरा पनि

सुनाउनु भयो ।

उक्त अवसरमा बोड्नु हुँदै मानतीय रा. पं. स. श्री पूर्णमान शाक्यले भन्नु भयो— याइ र नेपाल दुइ बौद्ध देशहरूका बीचमा मैत्री सम्बन्धहरू बढाए गइरहेको बाट सन्तोष प्रकट गर्नु भयो र दुइ देशका बीच अफ बढी आत्मत्वको सम्बन्ध बढाए जानेछ भन्ने आशा प्रकट गर्नु भई होलन्दीमा निर्माण भइरहेको बुद्ध बिहारको निर्मित आर्थिक सहयोग प्रदान गरेकोमा याइ बौद्ध तीर्थ यात्रीहरू प्रति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्नु भयो ।

उपरोक्त प्राप्त सहायता जि. प्र. अधिकारी श्री रामकुमार थेष्ठले विहार निर्माण समितिका अध्यक्ष मिल्खु अमृतानन्द महास्थविरलाई हस्तान्तर गरिसके पछि सभावद्लाई सम्बोधन गर्नु हुँदै महास्थविरले करीब दुइ बर्ष अगाडि उपरोक्त याइ बौद्ध तीर्थ यात्रीहरूद्वारा तानसेनका निर्मित अज्ञानि १५ मनको ढोको एक भव्य बुद्ध मूर्ति प्रदान गरेको र हाल एकत्रास हजार एक शत पच्चीस रुपैयाँको आर्थिक सहायता पाएकोमा सन्तोष व्यक्त गर्नु भयो र वहाँले यो पनि भन्नु भयो कि हाल होलन्दीमा निर्माण भइरहेको विहार सम्बन्ध भएपछि यसबाट न केवल बौद्ध मिल्खुहरूको निर्मित भाव बसोबास गर्ने सुविधा प्रदान गरिनेछ बल्कि यसबाट लुम्बिनीमा जाने सबै जसो स्वदेशी तीर्थ यात्रीहरूको निर्मित पनि बसोबास गर्ने खाँचो पूर्ति गर्ने छ भन्नु भयो । यस निर्माण कार्य द्वारा श्री ५ को सरकारको पर्यटन विकाश गर्ने कार्यलाई पनि टेबा मिल्ने छ अनी अगाडि भन्नु भयो ।

समारोहको शुरूमै अतिथिहरूको सम्मानमा विहार निर्माण समितिको तरफबाट श्री दशरथ मुनि शाक्यले अभ्यागत अतिथिहरूलाई फूलमाला अर्पित गर्नु भयो ।

उपरोक्त चन्दा दिने महानुभावहरूका नामहरू-

- १) श्रा गुरु धर्म धोन् सोम्पोल चिसट्टिति ।
 - २) श्रा धर्मवरोदोम् ।
 - ३) श्रीमती लमाइ तिसनात् ।
 - ४) श्री जय र श्रीमती वायन नित्य ।
 - ५) श्री हरन् र श्रीमती रेणु सुतपुत्र ।
 - ६) श्रीमती राग्सिरी श्री जयन्तर ।
 - ७) श्री तिव्र र श्रीमती मुरि नित्य ।
 - ८) श्री युवा र श्रीमती प्रद्युम्न नित्य ।
 - ९) श्री बन्दान् र श्रीमती दुष्टुद्वारेन् ।
 - १०) श्री छम्नान् सुखोङ्गस् ।
 - ११) श्री जोके र श्रीमती प्रनित् सुगन्ध बनिज् ।
 - १२) श्रीमती राम्पाइ सङ्गसुबान् ।
 - १३) श्रीमती बुन्हेन् बलमनी ।
 - १४) श्री विष्णुएन् र श्रीमती सराभी स्वेतरून् ।
 - १५) श्रीमती चुवेई र सुथ्री जित् स्वेतरून् ।
 - १६) श्रीमती यिएव नितिका सेत्सुन् थोन् ।
 - १७) श्री ग्रदीप र श्रीमती छम्नान् लक्ष्मनयुक्त ।
 - १८) सुश्री दुन्लिङ्ग ।
 - १९) श्रीमती विचित्र अरचन्द्र ।
 - २०) कमसे कालेजका प्राध्यापकहरू तथा अन्य ।
- होलन्दीमा निर्माण भइरहेको बुद्ध बिहारको निर्मित मलेशियाका श्री तान किन् छेयाबाट रु. २४९।- । काठमाडौं मछनटोल वासी श्रीमती राधिकादेवी मानन्धरबाट रु. १००।- तथा थाइलैण्डका श्री सङ्गुञ्जान् र श्रीमती श्रीसओवप कोसुवान् बाट रु. १,०००।- आर्थिक सहायता पाएको पनि समाचार छ ।

दस्तै गर्ने तानसेन मिसेनटोल वासी सुश्री शोभा शाक्यलंग असुल भई आएको रु. ८,०००।- पनि विहार निर्माण सनितिलाई नै चन्दा प्राप्त भएको समाचार छ ।

बिलायतको पत्र

Bhikkhu Amritananda,

Ananda Kuti Vihar Guthi,
Swayambhu,
Kathmandu,
Nepal.

PALI TEXT SOCIETY

62 South Lodge,
Circus Road,
London NW8 9ET
ENGLAND.
30th October 1975

Dear Venerable Sir,

Your book *Buddhakalin Shravika-Carita*, part I, arrived safely and beautifully packed a few days ago. I write to thank you very much indeed for such a nice present. I do admire the amount of work that you produce, but of course there were a great many important people in the Buddha's time and I'm sure there must be many people now in Nepal who will like to hear about them.

I believe the Shravikas were extremely fascinating and the unusual lives some of them led should certainly be made known to present day followers of the Buddha's teaching. I am sure you have work of this nature for many years to come.

I wish you long life and very good health. And thank you again for rememboring me and acting on your toughts.

Yours in the Dhamma,
I. B. Horner

(आइ. बी. होनर पालिटेक्ष्ट सोसाइटिको अध्यक्ष हुन्। सं०)

अभूतपूर्वगु कठिनोत्सव

कीर्तिपुर सोन्हखुटी पाटीस नवनिर्मित जूगु नगर मण्डप श्री कीर्ति विहारे भिक्खु सुदर्शन वर्णनात राजा विजयागु उपलक्ष्मे अभूतपूर्वकथं कठिनोत्सव जूगु समाचार हु ।

थों हे कानिला, काप थाना, मुया रंग छिना कठिन चीबर दान घूगु स्वयेत दोलंशी मनून कीर्तितुरे ज़ंगु तमाचार हु ।

आनन्द भूमि

व्यवस्थापक : भिक्खु महानाम, प्रकाशक : आनन्दकुटी विहार गुडी, स्वयम्भू, नेपाल ।

नुद्रक : शाक्य प्रेस, ओम्बवहाल, काठमाडौं । फोन नं १३६०४